

nals del 62, en què es clausurà. La Clínica de Cirurgia de Barcelona es tancà el 18 d'octubre de 1976. I la Clínica Maternal de Barcelona es tancà finalment el 17 d'octubre de 1983.

(F. VISCASILLAS)

CLÍNICA MATER

Fundada per en SANTIAGO DEXEUS I FONT, i per això anomenada també Clínica Dexeus, obrí les portes l'octubre de 1935. La nova clínica es situà en una «torre» de l'Avinguda del Tibidabo, propietat del farmacèutic JOAN ANDREU.

Malgrat que inicialment només comptava amb catorze llits, sí que gaudia de totes les instal·lacions necessàries d'aquella època (Sala de Parts, Quiròfan, secció d'esterilització, Unitat de Raigs X, etc.), a més d'un notable confort. El consultori estava situat al carrer Muntaner.

El seu cos facultatiu el formaven, a més de S. DEXEUS, P. TORRUELLA, M. SALARICH i TERÁN. Aquest darrer, de nacionalitat costa-riquenya, pot considerar-se com el primer metge resident de la primera maternitat privada d'Espanya. Posteriorment actuaren com a col·laboradors i/o metges residents d'aquest Centre: R. FUSTER, M. S. SALARICH, J. L. JIMÉNEZ MARTÍN, J. M. SALA PONSATI, S. FÀBREGAS, J. FORTO, I. ROIG, J. M. SEGUR, V. FONT, J. M. DEXEUS, S. DEXEUS, J. M. CARRERA, A. FERNÁNDEZ-CID, A. CLIVILLÉ, J. GONZÁLEZ, entre molts d'altres. Cal recordar a la directora d'infermeria, senyoreta PAQUITA ENRICH, una veritable institució.

La Guerra Civil significà la transformació de la clínica en un «Hospital de sang». Al tornar del seu exili de Sant Sebastià, SANTIAGO DEXEUS es trobà amb una clínica destrossada. Però es restaurà ràpidament, i el centre ja era operatiu pocs mesos després d'acabada la guerra. Fins al seu tancament, el 1973 (al traslladar-se les seves instal·lacions al nou Institut Dexeus), s'hi atengueren més de 14.000 parts.

La Clínica Mater fou, com ja s'ha dit, la primera clínica maternal privada d'Espanya. El seu equip obstètric fou pioner en la introducció de molts progressos obstètrics que tingueren lloc durant la segona meitat del segle XX. Cal citar, entre aquests, les noves tècniques d'analgo-anestèsia, l'estimulació del part, el seu control biofísic, el deslliurament dirigit, la revisió uterina sistemàtica, etc. D'alguna manera es forjà en aquest Centre el *Tratado de Obstetricia*, firmat per S. DEXEUS I FONT, i publicat per Salvat el 1949.

La majoria dels professors llatinoamericans que visitaven Espanya, acudien al Centre amb l'esperança de ser testimonis del virtuosisme tocúrgic d'en SANTIAGO DEXEUS I FONT. Era el moment de la versió i gran extracció «a lo Potter», del part quirúrgic vaginal, i de l'habilitat gairebé taumatúrgica en l'aplicació del fórceps Kjelland «a lo Kjelland».

(J. M. CARRERA)

DEPARTAMENT D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'INSTITUT UNIVERSITARI DEXEUS

L'Institut Dexeus fou inaugurat el 1973, com a continuació de l'anomenada «Escola Dexeus d'Obstetrícia i Ginecologia», formada a la Casa Provincial de Maternitat de Barcelona i a la Clínica Dexeus, sota la direcció del Dr. SANTIAGO

GO DEXEUS I FONT. Es tracta d'una institució privada, però que, gràcies a una estructura i una adequada organització, proporciona no només assistència mèdica, sinó també docència i investigació. És per això que, el 1976, la UAB reconegué oficialment la seva capacitat docent, i el Departament d'Obstetrícia i Ginecologia fou autoritzat per preparar especialistes en règim de MIR. Finalment, el 1989, la UAB concedí al centre el títol d'«Institut Universitari», adscrit a la mateixa. Actualment, l'Institut no només allotja al Departament d'Obstetrícia i Ginecologia, sinó també totes les especialitats mèdiques i quirúrgiques (excepte cirurgia cardíaca). De totes maneres, l'Obstetrícia i la Ginecologia continuen sent la referència fonamental del Centre, no només pel seu volum assistencial (2.000 parts anuals, 2.300 intervencions quirúrgiques i 80.000 consultes i exploracions anuals), sinó també, i molt especialment, per la seva activitat docent i científica.

Aquesta considerable activitat assistencial és possible gràcies a l'organització del Departament en Serveis, Seccions i Unitats Especialitzades, dirigides per experts especialistes en diverses disciplines, i a l'assumpció dels avantatges de la medicina «en equip». Els Serveis són: Medicina Fetal (J. M. CARRERA), Obstetrícia Clínica (J. MALLAFRÉ), Ginecologia General (R. FÀBREGAS), Ginecologia Oncològica (R. LABASTIDA), Reproducció Humana (P. N. BARRI) i Patologia Mamària (A. FERNÁNDEZ-CID). Els Serveis obstètrics són coordinats per J. M. CARRERA, i els ginecòlegs per A. FERNÁNDEZ-CID. La direcció del Departament és assumida pel Prof. Dr. S. DEXEUS.

El Cos Facultatiu actual del Departament està constituït, entre d'altres, pels Drs.: E. ANTOLÍN, C. ARA, B. ARAN, I. BELIL, M. BOADA, R. BUXADERAS, E. CALDERÓN, M. CARARACH, M. CARRERA, O. CARRERAS, C. COMAS, B. COROLEU, M. CUSIDÓ, R. DEVESA, L. HERETER, M. IZQUIERDO, L. LÓPEZ-MARÍN, V. LÓPEZ RODÓ, M. MANUBENS, F. MARTÍNEZ, A. MUÑOZ, M. A. PASCUAL, N. PARERA, R. PORQUERAS, J. RUIZ CABALLERO, B. SERRA, M. T. SOLE, M. TORRENTS, R. TUR, A. ÚBEDA, A. VEIGA, J. M. VENDRELL, etc.

Algunes fites importants del Departament han estat la primerenca implementació de l'endoscòpia ginecològica (el 1973 es publicà el primer llibre espanyol sobre colposcòpia), la introducció de l'ecografia obstètrica (1970), la posada en marxa també, per primera vegada a Espanya, dels comitès hospitalaris multidisciplinaris de «Patologia Mamària» (1973), i «Defectos congénitos» (1976), i la consecució, el 12 de juliol de 1984 del primer nen «proveta» espanyol, etc.

Al llarg dels seus 25 anys d'existència, l'Institut ha format a més de 100 especialistes, i ha rebut a 500 assistents de tot el món. Alguns per a la seva formació completa en l'especialitat (4 anys), d'altres per a seguir cursos monogràfics de superespecialització. La majoria d'ells es reuneixen un cop l'any, convocats per l'«Associació d'ex-metges residents de l'Institut Dexeus» (ARID), moment en què també s'uneixen un centenar llarg de professionals que, d'alguna manera, se senten vinculats a l'escola, per haver-se format en d'altres institucions en les quals DEXEUS I FONT o algun dels seus fills (J. M. i Santiago) tingueren càrrecs de responsabilitat (Clínica Mater, Institut Municipal de Maternologia, Casa Provincial de Maternitat, etc.).

Membres del «staff» del Departament són o foren presidents de 15 Societats científiques nacionals o internacionals. Dos foren anomenats «Doctors Honoris

Causa» per la Universitat de Coimbra, i un és acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de medicina de Catalunya.

Dins l'activitat docent del Departament cal mencionar els Simposis internacionals que tenen lloc anualment des del 1973, així com els cursos monogràfics (una mitjana de 20 per any) de doctorat, formació continuada, etc.

Al capítol de publicacions, el Departament ha editat 73 llibres i 22 obres de divulgació, 384 articles científics, 14 tesis doctorals, i ha contribuït amb la seva col·laboració i aportacions a la pràctica totalitat dels Congressos i Reunions de l'especialitat al nostre país i resta del món.

(J. M. CARRERA)

HOSPITAL UNIVERSITARI MATERNO-INFANTIL DE LA VALL D'HEBRON

El dia 2 de febrer de 1966 es va inaugurar a Barcelona un edifici singular, semblant a d'altres que hi havia a l'Estat Espanyol, i que ben aviat es va conèixer com la «Residència», nom abreujat del que va ser el seu primer nom «Residencia Maternal de la Ciudad Sanitaria de la Seguridad Social Francisco Franco», i que va coincidir en un moment d'extraordinari desenvolupament i transformació de l'assistència mèdica. Com a curiositat s'ha de dir que el nomenament del seu primer Director, el Prof. MANUEL USANDIZAGA SORALUCE, va ser fet una setmana abans de que hi entrés la primera malalta, i el mateix dia en què es va entregar l'obra. Donades les característiques del nou Hospital, la majoria del personal mèdic va incorporar-se procedent de l'Hospital Clínic, lloc on prestava els seus serveis l'esmentat Prof. USANDIZAGA.

Al cap de poques setmanes de la seva inauguració, el nombre d'altres diàries ultrapassava el centenar. El primer any varen ingressar 11.561 malaltes, i al cap de cinc anys, el nombre era de 25.675 (any 1970). En aquells primers temps, a part del Director, hi havia com a Secretaris generals els Drs. FIDEL PAGÉS BERGENNMAN, ÀNGEL RUBIO SÁNCHEZ-GRANDE i PERE TORRUELLA DALMAU. Els caps clínics del moment eren els Drs. LLUÍS BALLESTEROS MARTÍNEZ, ROMÁN BLANCO SANCHO, JOSÉ GUILLERMO GRACIA, JOSEP M. MATEU ARAGONÉS, MARIANO MUXÍ OLIVES i JULIO PÉREZ SOLER.

S'ha de dir que en aquells moments, el nombre de «asegurades» adscrites a la Residència Maternal eren de 794.551 en l'any 1966. De totes les dones ingressades, en l'any 1966, 9.905 ho van fer a l'àrea obstètrica, mentre que en l'any 1970, aquest nombre va ser de 22.061. El nombre de parts fets el primer any va ser de 8.679, i al cap de cinc anys, el nombre va ser de 19.674. La taxa de cesàries per aquella època va ser del 3,23%. Tanmateix, en l'any 1966 es varen intervenir 2.832 dones, mentre que en l'any 1970 es varen operar 5.022.

L'any en què es van assistir més parts va ser en 1975, amb 20.888, i el dia en què es van assistir més parts varen ser 89, el 2 de juliol d'aquell mateix any.

Els costos per estada van ser de 823,77 ptes. en l'any 1966, i de 1.080,34 ptes. en l'any 1970. En aquests moments es de més de 60.000 ptes. Com a curiositat, l'alimentació d'una ingressada, en l'any 1966 era de 66,20 ptes. diàries. El pressupost de tota la Residència Maternal en l'any 1966 va ser de 43.353.395 ptes., que es va multiplicar per tres en tan sols cinc anys (138.559.218 ptes. en el 1970). Avui dia es superior als 4.000 milions.

La plantilla de l'Hospital Maternal, quan va començar, era de 425 persones, amb un «ratio» de 1,15 persones/lit. Al cap de cinc anys, tot i haver augmentat

l'activitat, el nombre del personal fou de 561 («ratio» de 1,52). Avui dia, s'ha canviat l'estructura orgànica i es fa difícil calcular el nombre de persones que estan solament a la Maternal donat que, des de l'any 1987, es va consumir la unió amb l'hospital infantil, transformant-se en l'hospital materno-infantil.

Des de l'inici del funcionament de la Universitat Autònoma, la Vall d'Hebron va ser una de les Unitats Docents, i des de l'any 1975 ja es van començar a donar classes de Ginecologia i Obstetrícia. Per tant, la seva trajectòria docent de pre-grau ha estat íntimament lligada a la de la Universitat Autònoma. En l'any 1985 es va firmar el primer conveni ICS-Universitat, establint els nexes de vinculació entre ambdues Institucions. Fins l'any de la jubilació del Prof. USANDIZAGA, hi havia una càtedra d'Obstetrícia i Ginecologia, i els profs. adjunts forens els Drs. BALLESTEROS i MUXÍ. A partir d'aquell moment, el Dr. BALLESTEROS va ser l'encarregat del curs, fins l'arribada d'un nou catedràtic, l'any 1992, el prof. LL. CABERO, recuperant-se d'aquesta manera la càtedra.

Des de l'inici del funcionament, es va constituir l'Escola de Llevadores, que va funcionar des de l'any 1996 fins l'any 1985. Durant aquest temps, es van formar més de 300 llevadores.

L'any 1975 es va jubilar el Prof. USANDIZAGA, i va ser nomenat Cap de Departament el Dr. LLUÍS BALLESTEROS. Amb els canvis organitzatius de l'ICS i amb la nova llei de les estructures orgàniques dels centres de la Seguretat Social, les Direccions dels Centres es van separar de les de Cap del Departament, i així, en l'any 1985, es va nomenar el primer Director Mèdic que va ser el Dr. P. TORRUELLA i el primer gerent que va ser el Prof. A. BALLABRIGA.

A partir de l'any 1985, es van declarar a extingir les places de Cap de Departament, organitzant les diferents àrees en estructures matricials, amb caps de Servei al davant. Així, l'any 1992, amb la jubilació del Dr. BALLESTEROS, van quedar de Caps de Servei els Drs. M. MUXÍ i LL. CABERO, incorporat el 2 de febrer de 1990. (LL. CABERO)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA. HOSPITAL UNIVERSITARI DE SANT JOAN DE DÉU

Des que l'any 1867, el Beat BENEDETTO MENNI, fundà el primer hospital de l'Ordre Hospitalària dels Germans de Sant Joan de Déu, es reconeix la dedicació pediàtrica dels seus hospitals.

L'any 1973, s'inaugurà l'actual Hospital, situat en els límits de Barcelona i Esplugues de Llobregat i la pròpia Ordre Hospitalària defineix en la seva proposta inicial que: «el objeto asistencial del Hospital es el niño, al cual se le atiende a lo largo de toda su existencia, desde la concepción hasta la culminación de su crecimiento. Incluso debe prevenirse su concepción, cuando no sea conveniente, a través de un Servicio de Orientación Familiar». Així s'inicia la primera col·laboració obstètrica amb l'Hospital pediàtric, encarregant, els Germans de Sant Joan de Déu, al Dr. LLUÍS CAMPOS NAVARRO, la formació d'un Servei d'Obstetrícia i Ginecologia que essencialment cobreixi les necessitats d'aquelles famílies que tenen infants amb problemes.

El Dr. CAMPOS NAVARRO amb l'inestimable col·laboració del seu fidel ajudant Dr. ANDRÉS SANTORO QUIRÓS i amb la incorporació dels Drs. MIGUEL ÀNGEL GARCÍA SIMÓN i ANTONI MASSÓ BARNADAS, organitza el Servei, traslla-

dant a l'Hospital l'assistència privada d'aquests facultatius, iniciant així el treball assistencial com una clínica mixta pública-privada, annexa a l'Hospital pediàtric.

El primer part té lloc el dia 25 de maig de 1974 i curiosament correspon a un nadó amb una Síndrome d'Edwards i una atrèsia d'esòfag, que mor a les poques hores de néixer. La primera intervenció quirúrgica, unes plàsties vaginals, s'efectua el dia 29 de maig del mateix any.

En aquest primer any s'atenen un total de 76 parts i es realitzen 38 intervencions ginecològiques. La il·lusió d'aquests quatre facultatius, influeix en la Direcció de l'Hospital per tal que s'ampliï el servei, aconseguint un Conveni amb la Seguretat Social, que comporta que l'any 1976, el nombre de parts atesos sigui de 2,061. La Ginecologia no segueix la mateixa evolució ja que les Autoritats Sanitàries prioritzen, dins del mateix sector, al Servei corresponent de la «Residència Príncipes de España» i per tant el creixement d'aquesta especialitat dins de l'Hospital ha estat més lent.

El primer organigrama del Departament considera dos Serveis (Obstetrícia i Ginecologia), una secció (Anestèsia) i sis Unitats (Esterilitat, Patologia mamària, Orientació Familiar, Patologia de l'embaràs, Cures intensives en Medicina Perinatal i Endocrinologia Obstètrica-ginecològica). Per desenvolupar aquest organigrama, així com el treball assistencial corresponent, s'incorporen de forma progressiva els Drs. J. M. ESCOFET ROVIRA, en M. BORRÀS I VERDERA, en J. M. CAMPOS ALMEDA i A. VELA MARTÍNEZ.

L'any 1977 es compra el primer ecògraf pel servei, però amb la condició de ser compartit per tot l'hospital, així mateix en aquest primer any s'inicia la col·laboració amb la Universitat de Barcelona, acceptant alumnes per fer pràctiques del curs de rotatori, en l'assignatura d'Obstetrícia. També s'inicia la docència a l'Escola d'Infermeria del propi Hospital i l'especialització de Llevadores.

Corresponent a aquest mateix any 1977, les primeres activitats científiques i acadèmiques del servei, amb l'organització d'un Seminari de tres dies de durada i participació multidisciplinària sobre «El aborto» i també es col·labora en el «IV Symposium Nacional de Pediatría Social, que es fa a Barcelona, desenvolupant el tema «Protección materno-infantil durante la gestación».

En l'any 1979 s'inaugura el Servei d'Orientació i Planificació Familiar, amb un funcionament paral·lel al servei d'Obstetrícia i Ginecologia, la seva direcció s'encomana al Dr. FRANCESC ABEL, jesuïta i ginecòleg i home expert en temes socials i de bioètica. Aquest servei ha estat un dels més emblemàtics de l'hospital, no sols per l'important treball social realitzat, sinó per ser un dels pioners que sobre aquest tema s'han desenvolupat dins d'un hospital confessional.

En l'any 1980, el Servei s'incorpora a la tasca de formació de Metges Interns i Residents, rebent aquest primer any a quatre llicenciats per fer la seva especialitat, són la DRA. MONTSERRAT CREUS i els Drs. J. M. LAIN, C. NAVALES i LL. VAQUER.

A l'etapa entre 1980 i 1984, el servei s'estabilitza en la seva assistència, cosa que permet crear noves Unitats i incorporar nova tecnologia, adient pel seu moment i necessitats, aquestes Unitats són la Perinatologia, l'Oncologia i l'Endoscòpia Ginecològica.

En els anys posteriors, l'hospital en el seu conjunt passa per una època de

dificultats econòmiques, el que es reflecteix amb un alentiment en el creixement del servei, però que continua donant una elevada assistència obstètrica i fent una evolució considerable en el terreny de la ginecologia.

En 1989, el Dr. CAMPOS NAVARRO es jubila després d'una fructífera tasca de 15 anys de treball al front del servei. Es convoca la nova plaça de Cap de Servei i es nomenat per ocupar aquest lloc el Dr. J. M. LAÏLLA I VICENS, que procedeix de l'Hospital Clínic.

La Direcció de l'hospital aprofita aquesta nova etapa per donar impuls al servei i marcar uns nous objectius, com són els d'aconseguir la màxima acreditació assistencial i el de convertir-se en un servei universitari, dins del conveni que es discuteix en aquells moments amb la Universitat de Barcelona.

Ambdós objectius són assolits en els anys següents i així en 1993 se signa el Conveni definitiu entre la Universitat de Barcelona i l'Hospital, convertint-se aquest en Hospital Universitari de Sant Joan de Déu i el servei d'Obstetrícia i Ginecologia juntament amb el servei de Pediatria, en els dos serveis més emblemàtics de l'hospital dins de la Universitat. L'Hospital deixa la seva definició absoluta de pediàtric per dir-se: materno-infanto-juvenil.

Dins d'aquesta mateixa vocació universitària la primera tesi doctoral que es llegeix a l'hospital, correspon a un membre del servei d'Obstetrícia i Ginecologia, en concret al Dr. J. M. ESCOFET ROVIRA.

En aquests moments el servei d'Obstetrícia i Ginecologia de l'Hospital Universitari de Sant Joan de Déu, és un servei d'assistència a nivell terciari, que dona aquesta assistència a un sector determinat i és centre de referència dins de l'àrea de Ponent. Té una estructura jerarquizada formada per 13 metges de plantilla fixa (un cap de servei, dos caps clínics i deu adjunts) i dona formació a dotze metges interns i residents assignats al propi servei, a més de la formació obstètrica als metges interns i residents del servei de Ginecologia de la Ciutat Sanitària i Universitària de l'Hospital de Bellvitge.

L'assistència actual supera, com es lògic aquelles xifres inicials i així en 1997, han estat atesos un total de 2.818 parts, dels quals un 74% han estat d'alt risc (considerant només factors mèdics), el nombre d'intervencions quirúrgiques ha superat les 1.000, seguint amb un predomini de les intervencions per via vaginal. L'organigrama actual cobreix totes les subespecialitats tant de l'obstetrícia com de la ginecologia, procurant incorporar tota aquella tecnologia que pugui donar una millor assistència a les nostres pacients. Dins d'aquesta línia hem de fer referència a la posada en marxa aquest any de la Unitat de Cirurgia Ambulatòria, que sens dubte permetrà una major eficiència en el nostre treball, amb un millor aprofitament dels 66 llits dels quals disposa el servei i una reducció de les llistes d'espera quirúrgiques.

Però ni la vocació, ni la tasca ha realitzar, és només assistencial, sinó que dins del servei ja es viu un esperit universitari, tant docent com de recerca. A la responsabilitat de la docència de pre-grau dins de l'àrea del coneixement de l'Obstetrícia, hem afegit la docència en els postgrau, no tan sols amb la participació activa en el programa de doctorat d'Obstetrícia i Ginecologia de la Universitat de Barcelona, sinó amb l'organització de cursos de postgrau i de formació continuada acreditats per la pròpia universitat.

L'activitat investigadora és en els seus inicis i per tant en fase de desenvolupament, però la intenció de tots els membres del servei és disposar de línies pròpies

de recerca, que defineixin les inquietuds d'aquest servei, diríem jove pels anys transcorreguts des de la seva formació, però amb vocació d'ocupar un dels llocs capdavaners dins de l'obstetrícia i la ginecologia catalanes. (J. M. LAÏLLA)

SERVEI DE GINECOLOGIA CIUTAT SANITÀRIA I UNIVERSITÀRIA DE BELLVITGE

A les darreries de 1973 va iniciar-se la posada en funcionament del Servei de Ginecologia, un any després de la inauguració oficial de l'Hospital Prínceps d'Espanya (8 de novembre de 1972).

El primer Cap de Servei fou el Dr. JOSÉ GUILLERMO GRÀCIA. L'organització de la tasca assistencial es va fer de manera progressiva, així com la incorporació dels facultatius, fins a configurar la plantilla definitiva.

La incorporació de la primera promoció de residents tingué lloc el 1975 i des de llavors, llevat d'una passatgera interrupció, s'ha comptat amb un programa de formació de residents. Donada la manca d'Obstetrícia en el nostre Centre, la formació de postgrau es du a terme en col·laboració amb l'Hospital de Sant Joan de Déu.

La davallada de la natalitat que es produí a mitjans de la dècada dels 70, va ser un dels factors determinants de què no es construís un Centre Maternal, tal com estava previst en un principi, ja que aquest aspecte de l'atenció sanitària es considerava ja suficientment cobert amb els hospitals de la zona.

L'any 1980, coincidint amb la implantació dels estudis universitaris a l'Hospital, es va iniciar la docència dels tres últims cursos de llicenciatura en Medicina i Cirurgia, de la Universitat de Barcelona. El Servei de Ginecologia col·laborà activament en el camp de la docència universitària des dels seus inicis.

Actualment el Campus de Bellvitge compta amb l'ensenyament de tota la carrera de Medicina, des del primer curs de llicenciatura.

A finals dels 80, l'Hospital Durán i Reynals es va integrar al conjunt de la Ciutat Sanitària i Universitària de Bellvitge. Finalment, l'any 1995 es va constituir l'Institut Català d'Oncologia (ICO), com a agrupació de serveis relacionats amb l'atenció oncològica i Centre de referència de Catalunya en aquesta matèria.

El Servei de Ginecologia, encara que depenent funcionalment de l'Hospital Prínceps d'Espanya, col·labora directament amb els serveis i unitats de l'ICO en el terreny assistencial, docent i investigador.

L'any 1987 es va incorporar com a cap del servei el Dr. L. BALAGUERÓ, que és alhora professor titular d'Obstetrícia i Ginecologia de la Universitat de Barcelona i responsable de l'ensenyament de l'àrea ginecològica en el Campus de Bellvitge.

L'actual plantilla mèdica està constituïda per dos caps de secció, cinc facultatius especialistes, dos metges amb contracte de guàrdies i quatre residents.

(LL. BALAGUERÓ)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'«HOSPITAL UNIVERSITARI GERMANS TRIAS I PUJOL»

El Servei d'Obstetrícia i Ginecologia de l'«Hospital Universitari Germans Trias i Pujol» inicià les seves activitats el 1986, de manera molt precària. Amb tres ginecòlegs incorporats (Dr. ORIOL GAMISSANS, Cap de Servei; Dr. SAN-

TIAGO GARCÍA CALDERÓN, Cap de Secció; i Dr. FRANCESC JULIÀ CARRERAS, metge adjunt), el Servei disposava d'una consulta externa un dia a la setmana (només per a ginecologia); d'un dia setmanal de quiròfan, i de quatre llits (dos «prestats» pel Servei de Cirurgia, i dos també «prestats» pel Servei de Traumatologia). El novembre de 1987 s'inauguraren catorze llits propis per al Servei de Ginecologia, incorporant-se els Drs. EMILIO PÉREZ PICAÑOL (Cap de Secció), i CARLOS TOMÁS-PÉREZ ARES (com a metge adjunt), iniciant-se ja les activitats regulars de consultes externes, quiròfan i hospitalització exclusivament per a ginecologia. En abril de 1988, s'iniciaren les activitats de la Secció d'Obstetrícia amb 22 llits obstètrics. En aquell moment, s'incorporaren els següents metges adjunts: LLUÍS CAVALLE GELABERT, FERRAN FUSTÉ SERVET, MIGUEL JIMÉNEZ CALAVIA, JOSÉ LECUMBERRI MARTÍ, VICENTE PÉREZ GODOS i ANTONIO TARRATS OLIVA.

El 1991 el nombre de llits ginecològics augmentà fins a 22, per la qual cosa el total de llits del Servei passà a ser de 44. El mateix any, el Dr. CARLOS-TOMÁS PÉREZ ARES guanyà la plaça de Cap de Secció.

A l'actualitat, aquest Servei assisteix un terme mitjà de 1.500 parts l'any, realitzant cada any, unes 500 intervencions ginecològiques programades, i 500 intervencions d'urgència, 150 en cirurgia ambulatoria, 11.000 consultes externes, 10.000 visites d'urgència, 4.000 ecografies, etc.

Des del 1990, el Servei dirigit per O. Gamissans, està acreditat per a la formació d'Especialistes en Obstetrícia i Ginecologia (1 per any fins a 1994, i dos per any des de 1995 fins a l'actualitat). Quant a la formació de pre-grau, l'Hospital té Concert amb la Universitat Autònoma de Barcelona, encarregant-se el Servei, dels aspectes docents de pre-grau de la seva especialitat. (O. GAMISSANS)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL DEL MAR

L'Hospital del Mar es creà l'any 1891 per ordre de l'Ajuntament de Barcelona amb la intenció de construir un Hospital d'Infecciosos. Forma part de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària, està ubicat en el Barri de la Ribera i comprèn en el mapa sanitari de la ciutat els districtes de Ciutat Vella i Sant Martí amb una població de 400.000 habitants.

El Servei d'Obstetrícia i Ginecologia de l'Hospital del Mar es va obrir el febrer de 1981 pel trasllat dels metges de l'Institut Municipal de Maternologia, nomenant com a Cap de Servei el Dr. ALONSO DUAT. És el mes de juny de 1981 quan el servei s'instaura en la seva totalitat i té lloc el primer part. En el mes de juliol de 1981 va assumir la direcció del servei el Dr. M. CAMARASA fins l'any 1985, en el mes de maig d'aquest mateix any serà el Dr. J. XERCAVINS qui acceptarà portar la direcció del servei, aconseguint la incorporació de la docència pre-grau universitària, l'acreditació per a la formació postgraduada i la inauguració d'una nova àrea de parts. Des de maig de 1993 i fins al moment el Cap de Servei és el Dr. RAMÓN CARRERAS.

L'Hospital del Mar té 427 llits dels quals 32 estan assignats al Servei d'Obstetrícia i Ginecologia, de les 14.994 altes efectuades l'any 1997, 1638 (10,9%) corresponen al Servei, per la qual cosa ocupem el primer lloc en distribució de nombre d'altes.

En el període 1994-1997, l'estada mitjana del servei ha passat de 5,02 a 4,86 dies amb un índex «case mix» d'1 a 1,2, passant d'aquesta manera l'índex funcional d'1 a 0,92. Les nostres Consultes Externes van realitzar 14.401 visites l'any 1997, de les quals 11.625 pertanyen a Ginecologia amb un índex de reiteració de 2,45. S'han assistit 85 nous casos oncològics, d'aquests 23 eran neoplàsies de cèrvix uterí, 25 neoplàsies d'endometri, 27 neoplàsies d'ovari, 6 neoplàsies de vulva, 1 cas de vagina, 1 de trompa i 2 sincrònics.

A la consulta de diagnòstic precoç del càncer es van realitzar 3.520 citologies i 968 biòpsies amb una taxa de neoplàsia cervical intraepitelial del 2,8%. Aquestes dades assistencials han orientat el Servei al disseny d'un pla específic d'atenció onco-ginecològica per a la població de Ciutat Vella.

El nombre de parts va ésser de 893, destacant dins els factors de risc gestacional el 14,4% de gestants amb poc o cap control de la gestació, el 2,9% d'ADVP i el 3,7% de VIH positives. La taxa de cesàrees va ser 18,6%, amb una taxa de monitorització biofísica del 94,5% i bioquímica del 12,9% dels parts. El pH dels vasos umbilicals es va realitzar en el 81,6%. Vam efectuar anestèsia epidural en el 74,8% dels parts assistits i la mortalitat perinatal va ser del 7% nascuts vius. Actualment la unitat d'hospitalització que s'està construint permetrà l'estada en habitacions individuals.

El servei està vinculat a la Unitat Docent de l'Hospital del Mar, Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona, i és el responsable de l'assignatura d'Obstetrícia i Ginecologia. S'imparteixen tres cursos de doctorat i està acreditat per a la formació de metges interns i residents de l'especialitat.

La història de l'Hospital del Mar és la història de molta gent, de molts de nosaltres. És una història que té els anys del segle, però la seva existència ha estat sempre viva, agitada, estretament vinculada a la nostra Ciutat, a la Mediterrània. Per això des del servei d'Obstetrícia i Ginecologia es contempla el color del mar, que es confon amb el del cel, més clar o més fosc segons dies o circumstàncies, dins d'el nucli de la Barcelona Olímpica. Per a nosaltres, vells i nous amants de l'Hospital l'avenir té color de primavera. (R. CARRERAS C.)

INSTITUT POLICLÍNIC PLATÓ

El 2 d'abril del 1925 es creà a Barcelona l'Institut Policlínica, la «Clínica Plató», per l'associació de cinc destacats professionals de la medicina catalana: CODINA I ALTÉS, GALLART I MONÉS, PUIG-SUREDA I SAIS, REVENTÓS I BORDOY, i ROVIRALTA I ASTOUL. L'Institut Policlínica fou la primera clínica a Catalunya basada en el concepte de treball d'equip. En un principi es denominà Clínica Mèdico-Quirúrgica Sant Gervasi (C. M. Q.). Tenia cinc metges directors, encarregats cadascun d'una àrea determinada. PUIG-SUREDA, de cirurgia general; GALLART I MONÉS de les malalties de l'aparell digestiu; REVENTÓS, de les malalties de l'aparell respiratori; CODINA I ALTÉS de l'aparell circulatori, i ROVIRALTA, de cirurgia infantil i ortopèdica. En aquesta primera època, hi col·laboraren també ÀNGEL SANCHIZ ROQUE, encarregat del radium, roentgenteràpia i electroteràpia; ROSSEND CARRASCO I FORMIGUERA, com a especialista de diabetis i nutrició; LLUÍS VILA ABADAL, com a oto-rino-laringòleg, i FRANCESC CARRERAS, com a tocòleg.

A principis dels anys trenta es canvià el nom de la institució per l'actual

d'Institut Policlínic. No consta que hi hagués categories de metges, com ara directors i col·laboradors, sinó que, genèricament, existia la «Direcció facultativa» de la qual formaven part tots els metges del centre. A més, s'hi incorporaren ANTONI CARRERAS I VERDAGUER (dermatologia i lues), LLUÍS CELIS I PUJOL (medicina interna i anatomia patològica), ALFONS TORRA I HUBERTI (urologia), SANTIAGO DEXEUS I FONT (toco-ginecologia), EDUARD TOLOSA I COLOMER (neurologia), JOSEP MALARET I VILLAS (radiodiagnòstic) i JORDI GUASCH I SAGRERA (hematologia). El primer de maig de 1931 es publicà, en català, el primer número de la revista *Actes de les Reunions del Cos Facultatiu de l'Institut Policlínic que era el testimoni escrit de les discussions crítiques de les sessions clíniques*. En la presentació es justificava que: «Per a obtenir els avantatges del treball en col·laboració és precis un instrument adequat: aquesta eina és l'Institut Policlínic».

L'any 1945, el Dr. ALSINA fou proposat per integrar-se al grup d'elit que formava la Clínica Plató. Era la consagració com a metge de gran prestigi. Des d'aleshores, i fins al final de la seva vida, aquell fou el seu lloc de treball habitual. Hi començà com a nefròleg, però posteriorment, als anys seixanta, també s'encarregà de medicina interna. Al final, la seva participació fou com a internista. La Clínica Plató sap adaptar-se als canvis en la pràctica mèdica de Catalunya. El 1977 signà el primer concert amb l'administració pública sanitària, i el 17 de desembre de 1992 Platón, S.A., per unanimitat de la Junta General, creà la «Clínica Plató Fundació Privada». En aquest marc, ALSINA I BOFILL exercí la seva activitat professional. Fou membre del Comitè de Redacció de la revista *Actes de les Reunions del Cos Facultatiu de l'Institut Policlínic*, i hi va publicar moltes de les seves aportacions a la medicina catalana.

(R. CASARES i M. DE FUENTES. Llibre de Ponències, Quinzè Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana, 1995)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL UNIVERSITARI DE TARRAGONA JOAN XXIII

L'Hospital Joan XXIII va iniciar la seva activitat el 16 d'octubre de 1967, aleshores sota el més o menys eufemístic nom de «Residencia Sanitaria» propi de l'època, amb el naixement d'un infant. A les 16,15 hores de la tarda naixia Antonio Mendoza Almazán, de 3.950 grams de pes, 52 centímetres de llargada i amb una exploració física normal, segons certificà la seva història clínica.

La seva mare, Basilisa Almazán, originària de Còrdova i veïna de La Canonja, un poblet a la vora de Tarragona, havia ingressat unes hores abans en dilatació del seu primer embaràs i era el primer (la primera) pacient que l'hospital rebia.

Amb aquest naixement apareixia, també, una il·lusió: un centre hospitalari modern per a les comarques de Tarragona i el primer de tot Espanya concebut com hospital jerarquitzat.

El Servei d'Obstetrícia va ser, doncs, el primer que va iniciar les seves activitats amb aquesta orientació. Trenta anys i 55.273 parts després, repassar els desenvolupaments es també una petita aventura.

El nombre de parts va experimentar els efectes del «baby-boom» dels anys setanta motivat per la immigració i el desenvolupament econòmic i, després, la

gradual davallada, puntejada per l'inici d'activitat d'altres hospitals de l'entorn com va ser a l'any 1989 el Pius Hospital de Valls i, més recentment, l'hospital de Sant Pau i Santa Tecla.

El Servei va ser dirigit pel Dr. MARIANO HERRAIZ des de les primeries fins l'any 1993, incorporant-se l'any 1994 l'actual cap de Servei, Dr. RAMON MIRALLES PI. Pel servei han passat nombrosos professionals metges ginecòlegs i llevadores i s'han format diversos residents del programa MIR (L'assignació es d'1 per any).

La plantilla actual la formen 10 ginecòlegs, 4 MIR i 8 llevadores.

(R. MIRALLES)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL UNIVERSITARI DE GIRONA DOCTOR JOSEP TRUETA

S'han celebrat ja els 40 anys de l'entrada en funcionament de l'Hospital Universitari de Girona Doctor Josep Trueta. En els següents punts fem un breu repàs del que ha estat, durant aquests anys, l'activitat Obstètrica i Ginecològica de l'Hospital.

Cal distingir dues etapes clarament diferenciades: la no-jerarquitzada i la jerarquitzada. El funcionament del servei d'Obstetrícia i Ginecologia ha estat, en ambdues, molt diferent.

Primera etapa. Servei no-jerarquitzat. 1956-1973. Des de la inauguració de la «Residencia de la Seguridad Social General Álvarez de Castro» fins l'any 1973, l'assistència Obstètrica i Ginecològica va ésser duta a terme pels «cupos» de Tocologia i de Ginecologia, cada un d'ells format per un responsable i un ajudant.

A l'Hospital hi havia una plantilla de llevadores que cobrien, per torns, les 24 hores del dia i eren les responsables de l'assistència obstètrica. En cas de part distòcic o patologia obstètrica requerien els serveis de l'especialista o l'ajudant del «cupo». La patologia ginecològica era controlada per l'especialista o l'ajudant del «cupo» que operava normalment un dia a la setmana i passava visita a les pacients ingressades. Aquests mateixos especialistes eren cridats pel «resident de guàrdia de l'Hospital» quan es presentava alguna urgència ginecològica que no podia solucionar. Com que el part normal devia, en principi, ésser atès al propi domicili de la pacient, es va generalitzar la utilització del motiu «distòcia Social» per a tots aquells parts, en inici normals, que eren ingressats a l'Hospital.

Abans de convocar-se les oposicions a les places (cupos) de Tocologia i Ginecologia, que combinaven l'assistència a l'Ambulatori i a l'Hospital, les ocupaven interinament els Drs. BENET JULIÀ, JACINT MUÑOZ ARBAT i PABLO GARCIA DEL AMO, el primer dedicat a l'Obstetrícia i els segons a la Ginecologia.

A les oposicions s'hi varen presentar els Drs. BENET JULIÀ, PABLO GARCIA DEL AMO i JOAN SABRIÀ que van ocupar les places d'Obstetrícia, el primer, i de Ginecologia els segons. Els respectius ajudants, en aquells moments, foren els Drs. BASILIO DE ARRIBA, JOSEP M.ª MUÑOZ i ENRIC JUNCA.

Posteriorment es varen ampliar el nombre de places que foren ocupades pels Drs. BASILIO DE ARRIBA i JOSEP M.ª MUÑOZ CASADEVALL, concretament

ambdós passaren a Obstetrícia mentre que el Dr. BENET JULIÀ es responsabilitzava de Ginecologia.

Durant aquells anys un bon nombre de metges es convertiren en especialistes en Obstetrícia i Ginecologia, mitjançant la seva estada en el servei i el mesuratge dels titulars de les places. Els primers foren els Drs. BASILIO DE ARRIBA, AURORA PENALVA, FERNANDO GARCÍA ALBA, ELADIO OLIVA i NARCÍS NEGRE.

Segona etapa. Servei jerarquitzat. 1974-1998. A finals de 1973 va prendre possessió el primer Cap de Servei jerarquitzat, concretament el Dr. JOAN SABRIÀ I AYNIE i, poc després, dos Caps de Secció, els Drs. ELADIO OLIVA i TOMÀS COBO, així com 3 metges adjunts, el primer d'ells el Dr. ANTONI ESCATLLAR. A partir d'aquí es varen incorporar progressivament alguns especialistes procedents dels «cupos», concretament el Dr. FERRAN GARCÍA ALBA, i es varen convocar places de metge adjunt que varen ésser ocupades pels Drs. JOSEP SABRIÀ RIUS, CONCEPCIÓ BACH i LLUÍS MORALES. Tots els metges citats, excepte el primer Cap de Servei, continuen actualment treballant a l'Hospital.

A partir de l'any 1978 el Servei va ésser reconegut per a la docència MIR i, des d'aleshores, un bon nombre d'especialistes en Obstetrícia i Ginecologia han estat formats a l'Hospital de Girona. L'any 1991 l'ensenyament de l'especialitat es va consolidar i s'amplià a dues places anuals. L'any 1994 es va concedir la docència MIR amb tres places anuals.

Entre 1983 i 1984 el Servei, que estava ubicat a la setena planta, amb llits d'hospitalització ginecològica a la quarta, fou traslladat, després de la reforma general de l'Hospital, a la planta tercera (Sala de Parts i Urgències) i quarta (Hospitalització) amb una nova àrea de Consulta Externa a la primera planta. Poc abans l'Hospital havia deixat de dependre del «Instituto Nacional de Previsión» per a passar a l'Institut Català de la Salut del Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya.

L'any 1985, per primera vegada, va ésser designada una Supervisora de l'àrea de Sala de Parts, concretament la llevadora Sra. NÚRIA GIMENO I OLIVÉ, que continua en el càrrec a l'actualitat essent, simultàniament, responsable i Professora Associada de la formació LLIR. La planta d'hospitalització havia disposat de Supervisora d'Infermeria des de molts anys abans, funció que ha estat exercida per diferents infermeres fins 1995 en què ambdues Supervisions es van fusionar en una sola.

L'any 1986, després d'una curta malaltia, va traspasar el primer Cap de Servei Jerarquitzat, el Dr. JOAN SABRIÀ I AYNIE i l'any 1988 el Dr. JOSEP SABRIÀ I RIUS fou designat nou Cap del Servei, càrrec en què continua actualment.

Durant el període jerarquitzat altres metges, a part dels citats, van formar part, durant etapes més o menys llargues, del Servei d'Obstetrícia i Ginecologia, però per diverses raons no continuen actualment i no és objecte d'aquesta breu ressenya històrica fer una anàlisi detallada del personal mèdic i sanitari que ha dedicat una part de la seva vida a la prevenció i millora de la salut de les dones de la província de Girona.

El Servei d'Obstetrícia i Ginecologia de l'Hospital Universitari de Girona Doctor JOSEP TRUETA ha estat, i continua essent, el centre de referència de la província de Girona per tota la patologia obstètrica i ginecològica complexa, mentre que assoleix el paper de centre públic de control de l'embaràs, assistèn-

cia al part, control del puerperi i cirurgia ginecològica per a les pacients de les comarques del Gironès i Pla de l'Estany que li fan confiança; així com per les d'altres comarques, o gent de pas, que per una o altra raó vol, o necessita, l'atenció per un bon equip de professionals de l'especialitat.

La projecció externa del Servei a nivell català, i més enllà dels límits del país, ha estat promoguda, entre d'altres, per fets tan diferents, i singulars, com el d'haver estat el centre de formació en la tècnica de la simfisiotomia de Zarate, en els anys 60-70, pels metges i llevadores de les missions africanes o el fet d'ésser el primer hospital espanyol anomenat «Hospital Amic dels Nens» per la UNICEF l'any 1997. Al mig tot un treball, moltes vegades anònim, d'assistència, organització, formació continuada, docència i recerca. (J. SABRIÀ)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL ARNAU DE VILANOVA DE LLEIDA

L'any 1956 s'inaugurà l'Hospital Arnau de Vilanova de Lleida, que en aquell temps rep el nom de «Residència Sanitaria General Moscardó». En aquest inici oferia serveis materno-quirúrgics, amb 102 llits ubicats a les plantes tercera i quarta.

La plantilla de l'Hospital la componien 106 persones, entre les quals hi havia 2 metges residents, 28 infermeres i 2 llevadores.

Com a curiositat podem dir que el cost per dia i malalt era de 182 pessetes.

Any rera any, l'Hospital va incrementar el seu nombre de llits en funcionament i el seu pressupost.

L'any 1970 es produeix un fet fonamental, que contribueix a elevar el nivell qualitatiu de l'Hospital, que fou la jerarquització del personal mèdic. El nombre de llits en aquell any ja era de 226 dels quals 30 eren de l'àrea obstètrica-ginecològica.

L'any 1973 ja està jerarquitzat el Servei d'Obstetrícia i Ginecologia i el seu staff mèdic es d'1 cap de servei, 1 cap clínic i 3 adjunts.

Any rera any es va ampliant el nombre de llits així com el nombre d'integrants del seu staff. A més a més es van incorporant noves tecnologies com ecografia, etc., per tal de donar una millor assistència a la pacient.

El 1985 es produeix el canvi de cap de servei, per jubilació de l'anterior (Dr. RAMIRO GARCÍA CARRASCO), augmentant l'staff mèdic a l'actual que es compon d'1 cap de servei, 2 caps clínics i 6 adjunts.

A partir d'aquest moment es creen dues àrees diferents d'hospitalització (obstetrícia i ginecologia), éssent el nombre de llits de 60.

L'any 1992 es remodela la planta 4a, que correspon al Servei d'Obstetrícia i Ginecologia trobant-se a la primitiva «Residència Sanitaria General Moscardó».

En l'actualitat es disposa de l'àrea descrita anteriorment, sala de dilatació amb 8 boxs, 3 sales de paritoris, 1 d'elles amb possibilitat de practicar cirurgia obstètrica d'urgència, 1 quiròfan ginecològic propi situat a la mateixa àrea i sala de reanimació tant de puerperes com postquirúrgiques.

També es disposa d'una unitat de monitorització avantpart, unitat de diagnòstic pre-natal i CCEE de ginecologia, obstetrícia, ecografia i mama.

El nombre de parts canvia molt poc d'any en any, éssent al voltant de 2.000, amb un índex de cesàries del 16 per cent. El nombre d'intervencions quirúrgi-

ques estan al voltant de 800/any. Ecografies obstètriques 3.000 i ginecològiques 2.500. Ecografies morfològiques en pre-natal 900, proves invasives 200, amniocentesis 160 i biòpsies de còrion 15.

Pacients visitades a les CCEE 9.500/any, d'elles 2.200 primeres visites. Urgències visitades a l'àrea d'urgències de 1.100/any.

Des de l'any 1987 el Servei d'Obstetrícia i Ginecologia està acreditat per a la formació de residents a més d'estar reconegut com Hospital universitari docent. (M. MUÑOZ)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA DE L'HOSPITAL UNIVERSITARI SANT JOAN DE REUS

El Servei, com molts altres, va néixer d'un altre Servei, si Servei s'hagués pogut considerar el que era donar assistència a la dona embarassada o amb malalties o problemes propis de la seva condició. Eren sales de maternitat més que Serveis com es conceptuen actualment. En realitat, va seguir una evolució paral·lela a la de l'Hospital on està allotjat, Hospital que procedeix també d'un altre Hospital.

L'Hospital Universitari Sant Joan de Reus, HUSJ, té una llarga vida que es calcula de més de 750 anys. Com la majoria d'hospitals, va anar fent les funcions pròpies d'acord amb les directrius de l'època que tocava, generalment amb poca dotació econòmica, sent la seva missió principal la d'atendre la població amb cap, pocs o menys recursos econòmics. Prestava assistència mèdica i també feia funcions d'hospital-asil.

Amb una evolució i creixement paral·lels, el Servei d'Obstetrícia i Ginecologia s'estructura i es posa al dia per a seguir la filosofia de donar igualtat d'oportunitats a l'hora de néixer i resoldre la majoria de problemes de la patologia específicament femenina, deixant de dependre el conservar la salut de la capacitat econòmica que es pugui tenir.

El Servei d'Obstetrícia i Ginecologia de l'HUSJ de Reus ha viscut essencialment dues etapes, que podríem definir com una de creació i expansió i una altra de reestructuració i consolidació. Té ara 64 anys.

L'any 1933 l'Ajuntament de Reus decideix crear una Maternitat dins l'Institut Policlínic Municipal, denominació que tenia en aquella època l'actual Hospital Universitari Sant Joan, per idea del Dr. ALEXANDRE FRÍAS, pediatre reusenc de rellevància històrica i per complementar l'Institut de Puericultura que ell havia creat, institució pionera d'atenció postnatal i per tal d'oferir una assistència obstètrica prèvia adient. Constava de tres sales de quatre llits cadascuna, dues habitacions individuals, una sala de parts, una sala vestidor per als nadons, un menjador per a les embarassades que s'esperaven allí per a donar a llum, un despatx i un consultori perinatal. Tot moblat però sense l'instrumental necessari que hi mancava absolutament i l'havia de dur el propi obstetre. La primera mesura de política assistencial que es va prendre va ser el suprimir els parts de beneficència als domicilis, lògicament embarassades amb o sense recursos econòmics. Era un inici de medicina hospitalària. Moltes comunitats locals de ciutats capital de comarca o de vegueries en aquesta època, havien de solventar aquest tipus de Serveis ja que l'Estat no ho contemplava.

La direcció d'aquesta Maternitat es va encomanar al Dr. PERE CAVALLÉ PI,

que havia guanyat la plaça per concurs oposició. Era deixeble del Professor PERE NUBIOLA en la qual Càtedra de l'Hospital Clínic i Provincial de Barcelona actuava com a metge de guàrdia i on es va formar en l'especialitat. Disposava d'un sol ajudant, el Dr. VICTORIO PASTOR, per a les intervencions i hi havia dues llevadores permanents. Les embarassades eren controlades amb visites, anàlisis periòdiques i normalment ingressaven els últims temps de gestació. El control de l'embarassada es feia conjuntament pel metge i la llevadora. Els parts normals els realitzaven les llevadores i lògicament els distòcics eren atesos per l'obstetre. Les cesàries eren ja segmentàries i es feien amb raquianestèsia. Va crear una escola de llevadores on es formaven les que havien d'atendre els parts a l'hospital i també a d'altres indrets. La guerra civil va trencar aquest projecte formatiu i a la postguerra es va reempendre el Servei encara que amb moltes més limitacions. Durant la Guerra Civil el servei de maternitat es va traslladar a un mas dels afores de Reus, el Mas Fontana i més tard, juntament amb l'Hospital, a La Selva del Camp, població veïna situada a 6 km per evitar el mal dels bombardeigs.

Als anys 40 el servei de maternitat rebé una atenció especial, a causa en bona part a la insistència posada pel ja esmentat Dr. FRIAS, que tenia bones relacions amb les autoritats sanitàries de Madrid, aconseguint el 1942 la instal·lació a Reus d'un centre maternal i pediàtric d'urgència, destinat als serveis tocològics, d'abast comarcal. La nova maternitat es va fer amb els criteris més avançats de l'època. El 1949 disposà de quiròfan propi, dotació necessària per la puntual disponibilitat en cas d'urgència obstètrica.

Els governs vencedors de la guerra civil estructuraren la sanitat de forma centralista creant hospitals a les capitals de província i només potencien aquest tipus d'institucions que anomenen «Residencias Sanitarias» o «Ciudades Sanitarias». Només hi ha recursos per aquest tipus d'institucions. D'altres ciutats van haver de crear-se els propis equipaments, com ja venien fent, si volien donar a la població el que per dret els tocava i reclamava i no haver-se de desplaçar a la capital corresponent, no poques vegades a considerable distància, per a donar a llum. L'assistència es pagava dues vegades, a la S. Social, amb les deduccions salarials per cotització i la que l'Hospital generava amb els dèficits que els mals concerts produïen i que anaven a càrrec del Municipi amb la conseqüent repercussió en la població. El 1948 augmenta la demanda assistencial obstètrica al incorporar-se la població beneficiària de l'assegurança de malaltia obligatòria estatal. Aquesta situació es mantingué fins el 1969 en que l'Instituto Nacional de Previsión, ens estatal d'assegurances que regulava la Seguridad Social, va crear una «Unidad Maternal» a Reus amb 20 llits en una altra localització totalment aliena a l'Hospital i on eren ateses les seves pròpies assegurades. Conseqüentment aquestes deixaren de rebre assistència a l'Hospital. Va ser una concessió política a la Ciutat però amb poca visió de futur per la gran despesa que ocasionava aquest tipus específic d'institució.

En aquest període de certa decadència en volum assistencial, el Servei d'Obstetrícia de l'Hospital, al temps que presta l'atenció encarregada d'atendre el col·lectiu de beneficència, atén un volum considerable d'embarassades en règim econòmic privat i va preparant la infraestructura per poder rebre el volum de parts que es preveu haurà d'assumir novament amb l'assistència a les assegurades de l'Institut Català de la Salut en el moment que aquella sigui més

complexa i la producció de salut precisi de bona gestió i d'optimització dels recursos de què es disposi. Es va crear una nova estructura en una altra àrea física dels nous edificis de l'Hospital i es van configurar àrees específiques per a l'assistència prenatal, per als parts, amb sala d'operacions pròpia i totes les dependències i circuits que els moderns preceptes assistencials ordenen. Es va equipar també amb la tecnologia adient per a atendre tot el col·lectiu d'embarassades a les quals s'havia d'assistir aportant les garanties que la moderna perinatologia pot ofertar pel millor control fetomatern tant a l'embaràs com en el part i el període postnatal.

Segona etapa, contemporània, de reestructuració i consolidació. L'any 1981 l'Ajuntament decideix jerarquitzar l'Hospital i estructurar els diferents Serveis adequant-los a les modernes directrius organitzatives. S'ha produït la transició política i són a punt de transferir-se les competències en Sanitat. Hi ha la Generalitat provisional del President JOSEP TARRADELLAS i és Conseller de Sanitat el Dr. RAMON ESPASA. També es jerarquitza el Servei d'Obstetrícia i Ginecologia i guanya la plaça de Cap de Servei per concurs, el Dr. PERE CAVALLÉ VALLVERDÚ, fill de l'anterior Director del Servei, a qui se li encomana d'estructurar-lo per a seguir atenent les pacients que demanen assistència i poder assumir la previsible i imminent integració de la «Unidad Maternal» de la Seguretat Social dins d'un hospital general amb tota la interconnexió de Serveis que una Maternitat moderna necessita. També cal crear la infraestructura i els equipaments per tal d'assumir la patologia ginecològica pública fins al moment, repartida en diferents clíniques de propietat privada de la ciutat i que també caldrà integrar. Es dona un pas important en aquesta etapa al concedir l'Ajuntament la gestió econòmica de tot l'hospital a una Societat Anònima Municipal amb gestió independent i pressupostos propis. És el començament de la societat de gestió de recursos sanitaris Sagessña.

L'equip inicial d'aquesta etapa a més del Dr. CAVALLÉ estava format pel Dr. LEÓN ALMENARA SANTACRISTINA i el Dr. FRANCESC FARGAS MORENO com a metges adjunts. El 1982 s'incorporen dos especialistes més que són el Dr. JOSEP PASCUAL BALSEBRE i el Dr. JORDI ARAGONÈS SANAHUJA. En aquesta època hi havia uns 300 parts l'any i es realitzaven 125 intervencions ginecològiques. La integració de la «Unidad Maternal» es produeix el 1986 i un any més tard s'assumeix l'atenció pública ginecològica. El Servei té ja volum de pacients suficient per poder convertir-se en un Servei acreditat dins la Xarxa d'Hospitals del país. El 1986 s'atenen ja 1.171 parts i el 1987 es realitzen més de 500 intervencions ginecològiques. L'any 1988 s'aconsegueix, al complir els requisits que indica la Comisión Nacional de Especialidades, l'acreditació MIR per a la formació d'especialistes. De manera contínua s'han estat formant i formen futurs especialistes.

La plantilla actual segueix dirigida pel Dr. CAVALLÉ i està integrada pels Drs. PASCUAL i ARAGONÈS ja esmentats, el Dr. JOAQUIM BOJ BORBONÈS i el Dr. PERE CAVALLÉ BUSQUETS. Actuen també com a metges de guàrdia els Drs. JOAN BOSCH, CARME GRIFOLL, JOAN VILÀ i ALFRED BELLMUNT. La Divisió d'Infermeria és a càrrec de la Sra. TERESA GODALL, supervisora.

L'altra fita important pel Servei és quan aconseguix, i també l'Hospital, l'acreditació per a la docència pregrau amb l'adscripció de la Facultat de Medicina i Ciències de la Salut de la Universitat Rovira i Virgili on es col·labora amb

els Professors titulars de l'assignatura i on destaca el Professor JOAQUIM CALAF ALSINA que, en l'etapa de consolidació, va col·laborar com a Cap Clínic del Servei de l'octubre de 1981 fins el juliol de 1982 intervenint amb gran eficiència en l'estructuració que s'estava produint. La docència pregrau es segueix donant i amb la darrera reestructuració dels estudis de Medicina i Ciències de la Salut es creen les Unitats Docents, una de les quals rau en el Servei d'Obstetrícia i Ginecologia. L'estudiant té un contacte més directe amb els pacients i l'ensenyança en surt beneficiada.

La dedicació i actuació en aquests darrers onze anys ha permès que es puguin monitoritzar tots els parts i l'haver aconseguit que els indicadors de salut perinatal estiguin dins els standards establerts. En aquest període (86-97) s'han atès 10.953 parts i es té la infraestructura per a poder donar assistència al 99,5% de la població que ens freqüenta. El 1995 s'ha assistit el 89,6% de tots els parts de l'àrea. En Ginecologia també es dona prestació a tota la demanda ginecològica i pel fet de ser l'Hospital un centre de referència oncològic hi ha predomini d'aquest tipus de cirurgia i en especial la de la oncologia mamària, que es realitza de forma integral.

S'ha fet ja referència a la docència. S'ha esmentat que es col·labora amb la docència pregrau tant en l'ensenyança teòrica com en la pràctica i en el postgrau on es formen especialistes des de 1989. Quan a recerca hi ha obertes algunes línies d'investigació sobre la influència del tabac a l'embarassada, la transfusió amb sang autòloga, prevenció de la malaltia tromboembòlica i estudis prospectius, compartits multidisciplinàriament amb el Servei d'Oncologia, del càncer de mama. Aquesta activitat, la recerca, té menys rellevància que les altres d'assistència i docència ja que s'han hagut de dedicar esforços prioritaris a l'estructuració i a la consolidació de l'assistència i la docència i entrar més endavant en la recerca que ha de complementar i millorar tan aquella com aquesta. Actualment s'estan dirigint quatre tesis doctorals. (P. CAVALLÉ)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL DE TORTOSA «VERGE DE LA CINTA»

No seríem fidels a la realitat si no féssim esment de la situació anterior al funcionament del Servei a l'Hospital. La tasca com a servei d'Ambulatori amb hospitalització a Centre concertat, aleshores Clínica Tortosa, fou la base del futur servei hospitalari. No tan sols perquè el Cap de Servei, dos metges adjunts i tres llevadores varen incorporar-se al nou Servei sinó perquè la tasca desenvolupada en aquestes Comarques de 1967 a 1976 va elevar el nivell assistencial a l'altura necessària per iniciar un Servei d'Hospital Públic.

D'aquella època cal destacar: s'inicia la determinació del factor Rh que era pràcticament ignorat a la zona. Vàrem disposar del primer cardio-tocògraf de la província del qual vàrem aprendre el funcionament de mans del Dr. CARRERA I MACIÀ de l'Institut Dexeus. S'assistia una mitjana de 110 parts mensuals i es començà el control pediàtric del nadó al moment del naixement.

El 22 de novembre de 1976 s'inaugurà la Residència i el primer Servei en donar assistència fou el d'Obstetrícia i Ginecologia, juntament amb el de Pediatria, Anàlisi, RX i Anestèsia. El Servei estava i està dotat d'un Cap de Servei, dos Caps de Secció, tres metges Adjunts i tres Llevadores, excepció d'un adjunt

que ha canviat diverses vegades, la plantilla segueix essent la mateixa del començament incrementant-se tan sols el nombre de llevadores.

El Servei va donar docència de metges Residents (MIR) des de 1980-86, cessant en aquesta activitat per la forta davallada de la natalitat.

S'ha donat i es dona docència a rotatoris de 6è. Curs de medicina provinents al principi de l'Hospital Clínic de Barcelona i actualment de la Facultat de Medicina de la Universitat Rovira i Virgili.

Es col·labora des del seu inici en la docència de l'Escola d'Infermeria de l'Hospital.

Actualment es dona formació completa a llevadores provinents de la Universitat Central de Barcelona.

En l'aspecte tècnic cal destacar que a mesura que disminuïa l'obstetrícia es va incrementar la demanda ginecològica i actualment es dona assistència a un ampli sector no tan sols de l'àrea d'influència sinó també del baix Aragó i nord de Castelló disposant de l'última tecnologia que és possible en un hospital comarcal.

En l'aspecte innovador d'aquest Servei, dirigit pel Dr. J. PANISELLO, cal destacar que ha treballat des del principi en la posada a punt del tractament del prolapse útero-vaginal mitjançant la suspensió de l'úter o del munyó vaginal amb cinta de material sintètic. Vàrem ser els pioners a Catalunya hi ha diferents publicacions, i avui és ja entre nosaltres una tècnica habitual. (J. PANISELLO)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL DE SANT JOAN DE DÉU DE MARTORELL

L'hospital de Sant Joan de Déu de Martorell està constituït com una Fundació Benèfica-Privada i està inclòs dins la Xarxa Hospitalària d'Utilitat Pública (XHUP).

L'actual hospital es va inaugurar el maig de 1995 i actualment disposa de 140 llits.

El servei d'Obstetrícia i Ginecologia jerarquitzat va començar la seva tasca l'any 1973 disposant en el dia d'avui de 24 llits.

El nombre de parts els darrers cinc anys ha estat de 2.895.

El nombre de visites ginecològiques per any, és de l'ordre de 2.700 i es realitzen una mitjana de 240 intervencions i 1.500 visites d'urgències també per any. (R. RIERA)

SERVEI DE GINECOLOGIA I OBSTETRÍCIA. CONSORCI HOSPITALARI DEL PARC TAULÍ. SABADELL

La Mútua Sabadellenca d'Accidents, esperonada per la intensa dedicació que el Dr. RAFAEL FUSTER I CHINER i d'altres ginecòlegs havien anat prestant a Sabadell en la nostra especialitat, va crear l'any 1974 un Departament específic de Ginecologia i Obstetrícia, encapçalat per l'esmentat Dr. RAFAEL FUSTER.

La tasca assistencial d'aquest Departament es cobreix inicialment amb especialistes contractats com de staff i d'altres com a equips de guàrdia, a banda dels ginecòlegs de la població que duen a terme el seu exercici privat en la clínica de Sta. Fe.

De l'activitat quantitativa duta a terme durant aquest període inicial destaquem, a tall d'exemple, que en els anys 1974-78 es van atendre 17.825 parts, és a dir una mitjana de 4.456 a l'any. Com a dades curioses esmentem el percentatge de primíparas juvenils (<18 anys) del 1,26%; primíparas tardanes (>de 32 anys) el 1,13%; i grans múltiples (més de 5 embarços viables previs) 3,35%. La taxa de cesàries era del 4,49% i la mortalitat perinatal del 21,4 per mil a l'any 1974. Aquests dos últims indicadors varen experimentar un gran canvi en un període molt curt de temps ja que a l'any 1978 mentre que la taxa de cesàries va augmentar al 7,6%, la mortalitat perinatal va disminuir fins al 14,85 per mil.

Com a indicadors qualitius de l'assistència obstètrica creiem que cal destacar que l'any 1976 en el 25% dels parts es practicava analgèsica peridural i en el 31% l'any 1978, xifra que ha anat experimentant un ascens continu fins enguany. D'aquest període inicial ens sembla curiós que la pràctica de l'analgèsic peridural corria a càrrec dels obstetres, donada la manca d'especialistes en anestesiologia. També creiem destacable en aquest període l'anàlisi exhaustiva efectuada en els casos de mortalitat perinatal, la implementació molt precoç de l'ecografia, la monitorització biofísica intra i avantpart així com l'estudi de l'equilibri àcid-bàsic tant de calota com a vasos umbilicals.

Pel que pertoca a l'assistència ginecològica en aquest període inicial (1974-77) es van obrir 3.978 històries. La cirurgia ginecològica totalitzà 2.945 procediments quirúrgics més 316 laparoscòpies exploradores. Ja a l'any 1978 del total de procediments quirúrgics abdominals més de la meitat (50,4%) varen ser laparoscòpies (majoritàriament per efectuar bloquejos tubàrics).

L'any 1984, el Dr. RAFAEL FUSTER I CHINER deixà el càrrec per jubilació essent traspassat el comandament del Departament al seu fill Dr. JOAN FUSTER I MERCADÉ del que destaquem, entre d'altres millores qualitatives, la creació de la Unitat d'ultrasons.

L'any 1987, començà l'última etapa del nostre Servei, amb la creació del Consorci Hospitalari del Parc Taulí (CHPT), que aprovat per decret signat pel conseller de Sanitat Dr. JOSEP LAPORTE el 13 d'octubre de 1986, aplegà a les següents Institucions: Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Sabadell, Universitat Autònoma de Barcelona, Fundació «Hospital i Casa de Beneficiència» de Sabadell, Mútua Sabadellenca d'Assegurances i Caixa d'Estalvis de Sabadell. Totes aquestes entitats aportaran del seu patrimoni respectiu les diferents clíniques, terrenys, edificis i plantilles que conformaran l'actual CHPT. Després d'uns primers anys «d'adaptació» al Consorci, el Servei de Ginecologia i Obstetrícia (Director del Servei: CARLES M. FORADADA I MORILLO) es va anar consolidant, perfilant una plantilla d'staff definitiva que enguany està composta per un total de 9 adjunts, 2 caps de secció i 1 cap de Servei. Pel que pertoca a la docència hem de remarcar que el nostre Servei des de sempre a tingut una vocació marcadament docent, iniciant la formació d'especialistes per la via MIR l'any 1979, formació que, llevat d'un període en el qual es va interrompre per manca de Cap de Servei (1989-1994), encara s'imparteix. L'any 1994 es va començar també la formació de llevadores.

La piràmide poblacional a què donem cobertura assistencial en el nostre Servei és en l'actualitat de 400.000 habitants. En aquests moments els recursos humans i tècnics dels quals disposem ens permeten assumir la totalitat de pato-

logies i els principals procediments de l'especialitat. El volum assistencial (dades de l'exercici 1997) ha estat d'un total de 12.353 visites ambulatories a CCEE, 5.860 ecografies, 725 procediments de cirurgia major ambulatoria (sense ingrès). Quant a l'Hospitalització el volum ha estat de 3.458 altes, amb una estada mitjana de 3,9 dies per a las pacients ginecològiques i 2,9 per a les obstètriques. El nombre d'intervencions quirúrgiques programades ha estat de 789 i de 556 urgents (excloses intervencions obstètriques). Pel que pertoca a l'activitat obstètrica el global de parts ha estat de 2.259, amb una mortalitat perinatal ampliada del 6,55 per mil i una taxa de cesàries del 14,29%.

Creiem que cal destacar el gran desplegament que en el nostre Servei ha tingut la cirurgia endoscòpica, ja que en l'actualitat comptabilitzem més de 5.300 laparoscòpies de les quals més del 50% són quirúrgiques (exclosos bloqueijos tubàrics) i més de 3.000 histeroscòpies amb un 33% de quirúrgiques.

Per acabar en nom de la totalitat dels membres de tots els estaments que configuren el Servei de Ginecologia i Obstetrícia del Consorci Hospitalari del Parc Taulí voldriem manifestar el nostre més profund agraïment al Dr. RAFAEL FUSTER I CHINER, fundador alhora que principal impulsor, com queda palés, del nostre Servei. Del nivell assistencial conquerit i sobre tot dels múltiples testimonis d'agraïment de la població per nosaltres atesa, ell n'és el principal artífex. Reaigui en el sotasignat la responsabilitat dels dèficits, defectes i possibles buits assistencials que encara pateix la població que ens ha estat assignada.

(C. M. FORADADA)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DEL CONSORCI SANITARI DE TERRASSA

L'origen i l'evolució del Servei d'Obstetrícia i Ginecologia del Consorci Sanitari de Terrassa és similar al que ha succeït a molts indrets de Catalunya degut al sistema sanitari històricament instaurat en el nostre país.

Cal dir, abans de tot, que l'Hospital de Sant Llàtzer de Terrassa, embrió del nostre actual Hospital, existeix des d'abans de 1559. Destinat des d'aleshores a l'assistència de malalts, per acord Municipal del 12 de juliol de 1868 pren el nom d'«Hospital-Casa de Caritat de Sant Llàtzer» dedicant-se també a l'acolliment de la gent gran.

Per Ordre Ministerial amb data 1 de febrer de 1933, fou declarat de «Beneficiència particular», conferint-se el seu Patronat a l'Ajuntament de la ciutat.

Amb la finalitat de proporcionar nous mitjans de sosteniment a l'Hospital i al mateix temps poder oferir a l'anomenada classe mitjana un lloc d'assistència sanitària a la ciutat, l'any 1949 es posà en funcionament en una nova àrea del mateix edifici la «Clínica Ntra. Sra. del Remei», per l'ingrés de pacients quirúrgics, i una planta de maternitat en règim totalment privat.

L'any 1954, a fi de separar degudament els infants dels malalts grans s'instal·len les primeres Sales d'Infància de la ciutat.

Va ser el dia 1 de febrer de 1966 quan l'Hospital-Casa de Caritat de Sant Llàtzer va entrar a formar part de la «Xarxa d'Hospitals Comarcals» de l'Excel·lentíssima Diputació Provincial de Barcelona, amb una àrea d'influència d'uns 200.000 habitants. D'ençà del gener del 1977 l'Hospital va disposar d'un concert amb la Seguretat Social iniciant-se un procés de creació i posterior jerarquització dels serveis hospitalaris bàsics: medicina interna, cirurgia, obstetri-

cia i ginecologia i pediatria. Així va néixer doncs el nostre Servei, arribant a la fi dels anys 80 a tenir un cap i cinc metges adjunts, fent entre 400 i 500 parts a l'any a més a més d'una activitat ginecològica gens menyspreable.

Paral·lelament en el temps, a instàncies de l'Ajuntament de Terrassa condicionat per pressions sindicals, es decideix des d'els despatxos del Ministeri a Madrid, la construcció d'una Residència Sanitaria a l'anomenada Mancomunitat Sabadell-Terrassa, per donar servei a ambdues ciutats. Així es construeix un gran edifici que es finalitza l'any 1980 i que, degut a què un cop construït ha perdut la seva raó de ser, queda desocupat.

La creació d'un Consorci l'any 1986 format per l'Ajuntament de Terrassa, la Fundació Sant Llàtzer i Departament de Sanitat, va ser el pilar d'unes negociacions que van culminar amb el trasllat de tots els Serveis de l'antic Hospital al nou edifici que restava abandonat des de feia nou anys. Aquest trasllat va tenir lloc el dia 5 d'octubre de 1989 i va suposar el punt de sortida pel desenvolupament del nostre servei.

S'ha de fer esment d'una fita important: L'aconseguida l'any 1993 quan va arribar l'acreditació per formar metges especialistes.

Al Consorci Sanitari de Terrassa, a més a més d'un hospital d'aguts, l'hi va ser encarregada la gestió de tres àrees bàsiques de salut. Pioners en aquest model integral d'assistència, el servei d'obstetrícia i ginecologia atén d'ençà l'any 1993 a la seva població de referència des del primer nivell, l'assistència primària. Això va suposar una adequació dels recursos per fer front a una taxa que, complexa per l'organització, s'ha demostrat extraordinàriament avantatjosa per a les pacients.

El mateix equip que les controla, les ingressa si cal, els hi dona l'assistència mentre son a l'Hospital, seguint-les controlant després de l'alta. És doncs una assistència integral en tots els seus graus, fet per un equip de metges i llevadores. El Cap del Servei es el Dr. JORDI SÀEZ.

Aquest any el nostre Servei, a més d'una àmplia activitat ginecològica, amb una plantilla de 13 metges d'staff més residents i llevadores i acomboiats per un bon servei de neonats, hem assistit 1.579 parts. (J. SÀEZ)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL MÚTUA DE TERRASSA

Inici, com a Servei separat del d'Obstetrícia a l'octubre de l'any 1976, coincidint amb la inauguració del nou edifici hospitalari amb capacitat inicial de 400 llits.

Personal a l'inici del *Servei de Ginecologia*: 1 Cap de Servei, 1 Adjunt. L'activitat en aquests anys constava de: Consulta diària (incloent-hi dissabtes), 1 dia setmanal de quiròfan.

L'any 1979 s'obren: 1 consultori específic de planificació familiar i 1 consultori de ginecologia general i controls postoperatoris.

L'any 1985 s'obre un dispensari específic per a l'estudi de la incontinència urinària, amb estudi urodinàmic.

Personal a l'inici del *Servei d'Obstetrícia*: 1 Cap de Servei, 5 Adjunts.

L'any 1977 es contracta un resident i a l'estiu del mateix any comencen 2 meritoris, en principi no contractats fins el gener 1979.

El Servei d'obstetrícia tenia 5 metges consultors que estaven en el seu domicili i se'ls consultava qualsevol decisió.

Des de l'octubre fins al desembre de l'any 76 hi van haver 760 parts, 5% de cesàries.

L'any 1977 hi van haver 3.309 parts, 5% de cesàries; l'any 1978 hi van haver 2.883 parts, 7% cesàries i al 1979 hi van haver 2.224, 9% cesàries. Durant aquests anys el nombre de parts ha disminuït. L'any 1992 hi van haver 950, 20% de cesàries; el 1993, 1.095 parts, 25% de cesàries; el 1994, 1.124 parts, 18% de cesàries; el 1995, 1.079 parts, 57% de cesàries; el 1996 hi van haver 1.000, 20% de cesàries i el 1997, 1.290 parts, el 21% de cesàries.

L'any 1988, amb l'entrada d'un nou Cap, el Dr. A. FRESNADILLO, els serveis d'Obstetrícia i Ginecologia s'uneixen formant un sol Servei.

L'any 1992 tè lloc la inauguració del nou edifici de Consultes Externes de l'Hospital amb 4 dispensaris dedicats a Ginecologia i 2 unitats d'ecografia. Actualment el Servei està format per: 1 Cap de Departament (Obst-Gin-Neonat), 1 Cap Clínic, 12 Adjunts i 4 residents.

Avui disposem de: 5 quiròfans setmanals (cirurgia ginecològica abdominal i vaginal, cirurgia endoscòpica i cirurgia de mama); consultes externes (SAD) i dispensaris específics (Esterilitat, incontinença urinària, patologia endometrial, obstetrícia de risc elevat i ginecologia funcional).

Activitat quirúrgica. En els primers 2 anys el nombre d'intervencions era d'unes 400-500 anyals, per augmentar a un terme mitjà de 700 en els anys següents fins el 1988. Ja en el 1977 es disposava d'un laparoscopi que en aquell moment era utilitzat bàsicament per finalitats diagnòstiques.

Al març de 1981 s'inicia la cirurgia de càncer de mama amb personal exclusiu del servei, fins aquell moment es feia la cirurgia benigna de mama i la neoplàsica es feia conjuntament amb el servei de cirurgia.

El nombre d'intervencions des del 89, en què s'inicia el SAD, oscil·la entre les 1.000-1.200 intervencions per any. En aquest moment la cirurgia endoscòpica ocupa una part important, realitzant-se per aquesta via la patologia annexal, incontinença urinària en molts casos, histerectomies assistides i s'han realitzat algunes limfadenotomies pèlviques per neoplàsia cervical o endometrial per aquesta via.

La cirurgia de la mama, quan el diagnòstic és de probable benignitat o en el cas de presència de microcalcificacions, que no permeten estudi peroperatori, es fan habitualment amb anestèsia local.

Es compta amb un dispensari per a la pràctica d'histeroscòpia diagnòstica que es realitzen de forma sistemàtica davant la sospita de patologia endometrial.

Als 4-5 anys de la unió del Servei va arribà el Servei de Neonatologia. Primer el Dr. PADULA, després el Dr. MORAL i finalment el Dr. TOBEÑA com a Cap de Servei.

En el mes de juny de 1996 vam inaugurar la nova planta de Pediatria, situada al primer pis de l'edifici A.

La unitat neonatal té una capacitat per a 20 nadons malalts, incloent-hi 10 incubadores; 3 de les quals estan equipades per a cures intensives. La unitat queda separada de la resta de la planta per una paret de vidre que permet a tots

els familiars i amics conèixer el nadó, sempre que el funcionament intern ho permeti. L'interior està dividit en petits compartiments on cada parella pot estar-se amb el seu fill sense limitació horària, creant així una certa intimitat que afavorirà sens dubte l'alletament matern i el lligam pares-fill.

En la nova concepció de la unitat els pares hi tenen una participació imprescindible, col·laborant des que el nadó està estable en el seu tractament habitual (efecte cangur, lactància materna, higiene, cures bàsiques). En una zona més reservada hi ha l'àrea de cures intensives, dotada de la tecnologia i els recursos humans per al tractament intensiu del nou-nat greument malalt. Properes a la unitat hi ha 2 habitacions dobles per al postpart de mares que tinguin el fill malalt a la unitat neonatal, evitant així desplaçaments innecessaris i permeten-los alhora sentir-se més properes al fill ingressat. (A. FRESNADILLO)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL DE SANT PAU I SANTA TECLA DE TARRAGONA

L'Acta de fundació de l'Hospital data de l'any 1464 i fou duta a terme per l'arquebisbe PERE D'URREA, que va unir en una sola Institució els hospitals eclesiàstic i municipal, alhora existents.

L'any 1588 s'inaugurà el nou edifici de l'Hospital, situat en el mateix lloc on roman actualment, òbviament reformat. El projecte fou iniciat per l'arquebisbe ANTONIO AGUSTÍN.

Durant segles es dedicà a l'atenció, fonamentalment, de malalts benèfics. L'estructura organitzativa, tal com era habitual aleshores, no presentava una estructura jerarquizada sinó que hi havia una sèrie de metges que hi prestaven els seus serveis la major part de vegades de forma desinteressada, sota la coordinació d'un Director mèdic, que era nomenat per la Junta Administrativa.

De fet fins després de la guerra del 1936 funciona com a Hospital general tot i un intent de convertir-lo en Hospital Provincial l'any 1928.

A partir de la instauració del S.O.E., l'hospital comença a rebre pacients d'aquesta Entitat, simultàniament amb la seva labor benèfica. De totes maneres, els especialistes dels ambulatoris portaven els seus pacients cada un sota la seva responsabilitat, sense altre coordinació que la del director Mèdic. A finals dels anys 60 es van arribar a atendre al voltant de 400 parts, xifra que va disminuir considerablement quan es va inaugurar l'actual Hospital Universitari Joan XXIII, on es va traslladar momentàniament tota l'activitat del S.O.E, quedant l'activitat enormement reduïda fins que a començament dels anys 80, s'inicià una política de remodelació de les instal·lacions i d'integració a la X.U.P., que l'ha dut al seu nivell actual.

De fet durant el període pre-jerarquització, el Dr. JAUME SENTÍS ANFRUNS va tenir un nomenament de ginecòleg de l'Hospital, realitzant la tasca d'assistència de les pacients benèfiques i traslladant, com a Maternòleg Provincial que era, l'activitat de les antiquades instal·lacions de la Diputació a l'Hospital, fins que amb la seva jubilació es va amortitzar la plaça.

En el terreny de la Ginecologia l'any 1997 s'han assistit, per part d'un Servei ja totalment jerarquitzat 378 parts i 420 ingressos ginecològics, a més de tenir una activitat extrahospitalària al Baix Penedès i zona est del Tarragonès. A l'Hospital funcionen actualment Unitats de Diagnòstic Pre-natal, Patologia

Cervical, Laparoscòpia, etc., havent-se produït any rera any importants increments de la seva activitat. Avui el Cap de Servei es el Dr. J. SENTÍS i BONET.

Actualment el Servei el formen 8 ginecòlegs i actuant com a cap de Servei el que això signa. (JORDI SENTÍS I BONET)

SERVEI D'OBSTETRÍCIA I GINECOLOGIA DE L'HOSPITAL DE GRANOLLERS

L'Hospital, abans de 1923, va estar ubicat en 2 emplaçaments diferents: el primer al carrer del Corró. Actualment encara es conserva la sala gòtica del segon hospital, àntic convent dels Caputxins.

L'Hospital de pobres de Granollers fou fundat per BERTRÁN DE SEVA en una data incerta situada dins el primer terç del segle XIV (el primer document que coneixem on s'esmenta l'existència d'un hospital a la vila de Granollers és de l'any 1328). En documents posteriors, però, s'esmenta com a data fundacional el 4 d'abril de 1329.

Era un hospital situat al carrer del Corró, fora de les muralles, del qual actualment se'n conserva la sala gòtica, un dels pocs edificis gòtics civils que tenim a la ciutat.

Respon a la tipologia dels hospitals medievals, és a dir, una sala rectangular coberta amb embigat de fusta a doble vessant i arcs diafragmàtics.

BERTRÁN DE SEVA era un ciutadà de Barcelona, però amb dominis a la comarca del Vallès. Fundà l'Hospital de pobres i li assignà unes rendes per al seu manteniment, que foren confirmades en el seu testament de 1346.

El 1521, un successor del fundador, PERE DE CLARIANA I DE SEVA, cedí el govern i l'administració de l'Hospital al municipi de Granollers. A partir d'aleshores fou el consell de la vila qui es va encarregar de vetllar per la bona administració i funcionament de l'Hospital. PERE DE CLARIANA es va reservar per a ell i els seus successors el dret d'elecció del sacerdot de la capella.

Durant els segles següents l'Hospital va anar subsistent, en notícies del segle XVIII sabem que hi ha 8 o 9 llits i alguns altars.

El 1842, com a conseqüència de la desamortització de béns eclesiàstics foren concedits a l'Ajuntament els dos convents del terme.

El 1844 l'Hospital fou traslladat a l'antic convent dels Caputxins, i s'hi instal·laren malalts sense fer-hi gairebé cap reforma.

A partir de 1855, les Germanes Carmelites de la Caritat es van fer càrrec de l'assistència als malalts de l'Hospital.

L'estada en aquest edifici va estar marcada per la precarietat de mitjans i les males condicions higièniques en què es trobava.

L'any 1913, FRANCESC RIBAS, en una carta publicada al periòdic granollerí «El Vallès Nou», reflexionava sobre l'estat de l'Hospital arran del projecte del canvi del traçat de la via, que afectava els terrenys de l'Hospital. RIBAS manifestava en aquesta carta oberta la necessitat que Granollers disposés d'un Hospital adequat a les condicions d'una ciutat que havia esdevingut un centre econòmic i cultural de primer ordre.

Aquest va ser el punt de partida d'un procés que culminà el 1923 amb la inauguració del nou hospital, situat al costat de la carretera de Cardedeu.

El desembre de 1913 es va constituir la «Junta de Reforma de Granollers i

construcció del nou Hospital», que era qui s'havia d'encarregar de tirar endavant el projecte i buscar el finançament.

Aquesta junta funcionava a part de la Junta de l'Hospital, que, com podia, anava tirant endavant l'Hospital vell encara en funcionament al convent dels caputxins.

L'arquitecte JOSEP M. MIRÓ I GUIBERNAU es va fer càrrec del projecte de l'edifici gratuïtament, el Sr. JAUME CORBERA va oferir 70.000 ptes. per fer el pavelló hospital, es va obrir la subscripció popular i la parròquia de Granollers va vendre a la Junta de Museus de Barcelona el retaule de sant Esteve i el de sant Sebastià i sant Eloi, i part dels diners de la venda es van destinar a la construcció del pavelló convent. El Dr. FÀBREGAS, va contribuir també amb material i mobiliari.

Finalment, i després de 9 anys d'haver-se iniciat les obres, el nou hospital s'inaugurava el 25 de juliol de 1923. Constava d'un pavelló, el de sant Jaume, per a tota mena de malalts; el de santa Faustina per a pobres i asilats; el de sant Enric per a convent i església.

Poc després es projectà la construcció d'un pavelló per a malalties infeccioses, del qual es posà la primera pedra el mes de setembre de 1933. L'esclat de la guerra civil i les dificultats de la postguerra van fer que aquest projecte quedés aturat.

Per la Festa Major de 1957, es va inaugurar el pavelló de sant Esteve, que havia canviat la seva orientació inicial i ara estava destinat a acollir l'asil.

A partir dels anys 70, l'Hospital ha anat creixent progressivament. El juliol de 1970 es va inaugurar un nou pavelló amb dues plantes d'hospitalització, que van ser ampliades a 6 l'any 1978. El 1984 es va inaugurar el Centre Geriàtric «Adolfo Montañá Riera», i el 1988 es va posar en funcionament una nova zona de serveis centrals composta per radiodiagnòstic, urgències i documentació clínica. El setembre de 1993 es van iniciar les obres de quatre noves plantes d'hospitalització, una unitat de cures intensives, nous quiròfans, sales de parts i central d'esterilització, que foren inaugurades el 1995.

L'Hospital de Granollers està integrat a la XHUP (Xarxa Hospitalaria d'Utilitat Pública), la qual cosa comporta que la major part de l'activitat realitzada (94%) sigui concertada amb el Servei Català de la Salut. La resta de l'activitat està dirigida a d'altres entitats públiques, mútues i privats.

L'Hospital de Granollers és l'hospital de referència del Vallès Oriental i presta servei a una població de 285.000 habitants. Segons la sectorització del Servei Català de la Salut, la nostra comarca pertany al sector hospitalari Osona-Vallès Oriental. Pel que fa pròpiament al Vallès Oriental, es divideix en dos sectors: Granollers i Mollet. L'Hospital de Granollers és l'hospital de referència d'ambdós sectors per atendre patologies de complexitat mitjana. L'atenció de les patologies bàsiques del sector de Granollers es duu a terme al mateix HGG, a la Policlínica del Vallès i a l'Hospital de sant Celoni; mentre que al sector de Mollet són ateses a l'Hospital d'aquesta ciutat.

L'oferta assistencial actual de l'Hospital és de 268 llits d'aguts, 30 de Convalescència, 10 de Cures Palliatives, 40 de Residència per a la gent gran i 25 places d'Hospital de Dia Geriàtric.

La vessant docent de l'Hospital és un punt molt important en la vida de la institució, tant pel que fa a la formació de postgrau com a la de pre-grau. A l'hos-

pital es formen, pel sistema MIR, metges especialistes de medicina interna, cirurgia general, traumatologia i cirurgia ortopèdica, anestesiologia i reanimació, obstetrícia i ginecologia, pediatria, geriatria, farmàcia. Pel proper any, el servei de Diagnòstic per la Imatge ha estat acreditat per a la formació d'especialistes. A més d'aquestes especialitats, els metges residents de medicina familiar i comunitària també realitzen una part de la seva formació en el nostre Hospital.

Pel que fa a la formació pre-grau, la institució col·labora amb la facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona per tal que un apart dels estudiants de 4t i 5è de medicina puguin fer les pràctiques clíniques a l'Hospital. També col·labora amb diverses escoles d'Infermeria i Fisioteràpia i amb centres de Formació Professional, els alumnes de les quals poden realitzar les pràctiques al nostre centre.

L'àrea obstètrica i ginecològica. Malgrat que durant la Guerra Civil de 1936-39 es van fer alguns parts a l'Hospital, no fou fins el 1949 que s'inicià aquest servei, amb el Dr. JOSEP M. REIXACH I PUJOL que feia de metge consultor i les llevadores que venien a l'Hospital quan calia atendre un part.

Les germanes Carmelites de la Caritat eren les que s'ocupaven d'acollir les dones que venien a l'Hospital per donar a llum i d'avisar la llevadora perquè atengués el part.

L'assistència de ginecologia la feien els ginecòlegs a l'Ambulatori, i si s'havia d'intervenir quirúrgicament ho feien a l'Hospital.

El 1970, el Dr. JOSEP M. REIXACH, fa fer-se càrrec de la direcció del servei de Ginecologia i Obstetrícia, juntament amb un especialista de guàrdia cada dia.

Posteriorment, el 1980, es va fer la jerarquització del Servei, amb el Dr. XAVIER DOMINGO COCHS (fins a la seva jubilació, 1994), com a director d'un equip format per metges adjunts i residents. El 1983, el Servei va ser acreditat per formar metges pel sistema MIR. En l'actualitat el Director del Servei és F. J. CARBALLAL. (F. J. CARBALLAL)

HOSPITAL DE SANT JOAN DE DÉU DE MANRESA

Fundat l'any 1932 per atendre nens amb malalties òsteo-articulars cròniques d'origen tuberculós. El primer director fou LLUÍS RIBÓ i com a pediatre hi assistí SIMEÓ SELGA I UBACH. El 9-12-1934 s'inaugurà la consulta externa d'ortopèdia i medicina. L'any 1947 s'amplià amb diferents especialitats i s'inicià l'atenció a les seqüeles i deformitats causades per la poliomièlitis. L'any 1971 es creà el Servei de Pediatria, sota la direcció de SIMEÓ SELGA I UBACH, conjuntament amb el Servei d'Urgències i l'any 1976 la Unitat de Lactants. La reorganització de les Institucions sanitàries assistencials de Manresa, comportà la fusió de l'Hospital de Sant Joan de Déu amb l'Hospital de Sant Andreu, transformant-se en Hospital General de Manresa. L'àrea d'atenció de l'Hospital correspon a les comarques del Bages, Solsonès i el Berguedà, així com part de la Segarra, de l'Anoia i d'Osona.

HOSPITAL GENERAL DE MANRESA

Centre sanitari resultant de la fusió de les institucions assistencials sanitàries de Manresa, principalment dels Hospitals de Sant Joan de Déu i de Sant Andreu. La inauguració oficial fou l'any 1993.

A partir de 1995 compta amb un Servei d'Obstetrícia i Ginecologia. En l'actualitat la Cap de Serveis és NEUS PRAT.

HOSPITAL DE BARCELONA

Hospital de nova planta obert el 1989, a partir d'un edifici previ que inicialment estava destinat a Hotel. La seva fundació es deu a la Societat Catalana d'Instal·lacions Assistencials (SCIAS), vinculada a «Assistència Mèdica Colegial» (ASC). La gestió del Centre també es competència de SCIAS.

Es tracta d'un Hospital general, privat i semi-obert. Encara que no està jerarquitzat des del punt de vista mèdic, ha adoptat un sistema d'acreditació. La majoria de ginecòlegs del seu quadre facultatiu pertanyen a l'ASC.

En l'àrea obstètrico-ginecològica compta amb una adequada infraestructura assistencial (metges i llevadores de guàrdia, etc.), i amb sales de parts i quiròfans diferenciats per aquesta àrea.

Des del punt de vista científic, alguns dels membres del seu equip ginecològic (M. CARRERAS PADRÓS, C. ANSELEM, etc.) han publicat diversos estudis epidemiològics sobre assistència al part, motivació de les cesàries, etc.

CLÍNICA TEKNON I CENTRE MÈDIC TEKNON

Clínica Teknon fou el projecte d'uns quants pediatres que, tal i com succeí amb d'altres centres sanitaris de Barcelona, començà en una torre del barri de Les Tres Torres. Fins i tot en el mateix edifici hi havia els domicilis dels promotors: el Dr. ISIDRO CLARET, el Dr. PICAÑOL, el Dr. BALLABRIGA, i el Dr. LLAURADÓ, encara que aquest darrer no arribà a viure-hi mai.

Aquesta clínica pediàtrica, que començà a funcionar el gener de 1960, disposava de quiròfan, consultoris, unitat d'hospitalització, i una unitat de prematurs i nadons patològics. Probablement es beneficia del prestigi dels metges que hi treballaven i de la manca, a la resta de centres sanitaris, d'unitats infantils adequades, inclosos els centres públics.

La transformació de la Seguretat Social, amb la inauguració de la Clínica Infantil, el 1965, degué suposar la primera competència important, que dugué progressivament la Clínica Teknon a la decadència, sobre tot a partir del 1980, quan la majoria de centres públics i privats podien oferir una correcta assistència quirúrgica pediàtrica. Aquesta circumstància comprometé seriosament la continuïtat del projecte i, d'alguna manera, la renúncia definitiva a la idea inicial, que conllogué el llavors director, Dr. PERE BONET.

Prengué llavors la iniciativa el Dr. ISIDRE CLARET, i a la vista de la competència de les clíniques generals que havien incorporat la Pediatria, decidí transformar la clínica pediàtrica en una de general. Així fou com entrà successivament en contacte amb el Dr. RUPERTO OLIVERÓ, que acceptà el repte enca-

rregant-se de la Unitat de Medicina General; amb el Dr. J. M. RAVENTÓS, que s'ocupà de Cirurgia; i finalment, amb el Dr. ALFONSO VERGES TORRES, primer coordinador del Servei d'Obstetrícia i Ginecologia, que resultà beneficiat de l'existència d'una unitat eficaç de prematurs i nadons patològics. En aquesta nova etapa, l'entitat rebé el nom de Policlínica Teknon (1987).

Juntament amb el Servei d'Obstetrícia que estigué disponible al novembre de 1987, s'implementà una unitat de Laparoscòpia ginecològica, i més tard de Cirurgia Ginecològica general, oncològica, uro-ginecològica i de fertilitat.

El primitiu equip toco-ginecològic, dirigit per A. VERGES, el formaren les doctores MONTSERRAT PAEZ i TERESA DRAPER.

Esporàdicament utilitzaren les instal·lacions alguns ginecòlegs externs com els doctors CANO, CUYÁS, LAUROBA, ANGLERILL, MENÉNDEZ, XERCAVINS, BORRULL i NEUS PRAT.

Es configurà més tard un nucli més ampli amb els doctors REÑÉ, SEGURA i ANTONI, rebent el nom de Teknogyn.

S'organitzà, també, a la Policlínica Teknon, una Unitat de Reproducció Humana, amb un laboratori per aquest fi, a més de la pràctica d'IAD, FIV-ET, IAC, etc. El laboratori era un annex dels quiròfans, i el grup CEFER l'utilitzà durant un temps.

S'organitzà, al final, una unitat d'Ecografia Obstètrica i Ginecològica, dirigida per la Dra. PAEZ.

L'èxit de la Policlínica Teknon s'expressà en uns índex d'ocupació que empetiren aquelles instal·lacions.

Es pensà primer en ampliar el vell edifici, comprant el que hi havia al costat, però el projecte no arribà a fructificar. Finalment es decidí buscar un altre terreny.

El gener de 1994 es traslladà tota l'activitat clínica al nou Centre Mèdic Teknon, construït al carrer Vilana, a la part alta de la Bonanova.

En una primera etapa la titularitat del projecte fou compartida per Javier de la Rosa i la societat americana NMI. Posteriorment la companyia americana assolí la totalitat de la titularitat i, més tard, com a resultat de la fusió de NMI amb AMI, una altra societat també americana, es formà TENET, actual titular de les instal·lacions.

El Centre disposa d'un edifici de Consultoris, a més de la pròpia Clínica.

La inauguració del Centre Mèdic Teknon, oficiada pel President de la Generalitat, tingué lloc el 17 de febrer de 1994, i la casualitat volgué que la primera actuació mèdica em correspongués, amb l'assistència al part d'una filla del Dr. ISIDRE CLARET, el 18 de febrer de 1994.

Els primers ginecòlegs incorporats al nou centre foren els doctors JAVIER DEL POZO i ENRIQUE GIRALT. Posteriorment s'afegiren els metges del grup Teknogyn i els doctors TUSQUETS, BACHS, TWOSE i GENOVER. Progressivament s'afegiren més professionals, alguns amb despatx al centre, com els doctors E. GIL VERNET, J. M. FLORES, L. ONBARGI, A. COLL, J. GARCÍA i E. COLOMA, a més de molts altres externs.

La resta de la història ens apropa fins als nostres dies, on la realitat del Centre Mèdic Teknon és la seva consolidació definitiva a més d'un cert deute amb l'Obstetrícia i la Ginecologia que constituïren el més sòlid pilar en els vacil·lants primers dies.

Vaig ser el primer coordinador de l'especialitat, substituint-me després el Dr. E. GIL VERNET i, actualment, el Dr. ENRIQUE GIRALT.

(ALFONS VERGÈS TORRES)

CLÍNICA QUIRÓN

Clínica privada, general i oberta, fundada el 1944 pel Dr. FELIPE MESTRE. El 1970 fou comprada per la companyia americana AMI, passant el 1990 a ser propietat de la família CORDON.

La llista d'obstetres barcelonins que hi atenen parts o realitzen intervencions quirúrgiques supera els 80 noms. Des del 1984 compta amb Servei de Neonatologia. Annexes al Centre existeixen algunes Unitats especialitzades independents, però amb acords de prestació de serveis al mateix: Centre Diagnòstic Pre-natal, Unitat de Reproducció Humana, Diagnòstic per la Imatge, etc.

CLÍNICA NOSTRA SENYORA DEL PILAR

Entitat fundada el 1893 per la «Congregación Hermanas de Santa Ana». Es tracta d'una clínica privada, oberta i de caràcter general, sense jerarquització de l'establiment mèdic. Des del seu inici compta amb les instal·lacions adequades per a l'assistència maternal, i des de fa 15 anys disposa d'un Servei de Pediatria.

La llista de metges col·laboradors supera el centenar, i durant molts anys ha estat el Centre privat de Barcelona amb un més gran nombre de parts. Al tractar-se d'un centre confessional, manté restriccions en algunes àrees professionals (Diagnòstic Pre-natal, Reproducció Assistida, etc.).

INSTITUT DE BIOQUÍMICA CLÍNICA

L'Institut de Bioquímica Clínica va ser fundat per la Diputació de Barcelona l'any 1969 amb finalitats assistencials de recerca i docència, segons es va definir en els estatuts aprovats en el ple provincial de 27 de juny de 1969. Al seu article 3 s'establia que treballaria en «el Camp de les malalties metabòliques congènites, anomalies cromosòmiques, aspectes bioquímics de la genètica humana i investigacions bioquímiques compreses en l'àmbit de la medicina perinatal i patologia neonatal».

Va ser inaugurat, ja en funcionament, el 6 de febrer de 1970 per S.A.R. la Princesa SOFIA, avui reina d'Espanya.

En la creació de l'Institut va tenir un paper clau el primer director, el doctor JOAN SABATER I TOBELLA, que com a bioquímic estava profundament interessat en les malalties metabòliques congènites que cursaven amb retard mental, coneixia bé els programes de detecció precoç de la fenilcetonúria i altres malalties metabòliques recentment implantats al Canadà i als EUA i va contactar amb la Fundació Juan March amb la finalitat de sol·licitar ajut per desenvolupar un pla pilot que després pogués servir de base per a la seva implantació a la resta d'Espanya.

La Diputació de Barcelona va construir els laboratoris al recinte de la Maternitat Provincial i la Fundació Juan March va aportar tot l'equipament, raó per la qual l'Institut va portar durant anys el nom d'«Institut Provincial de Bioquímica Clínica. Fundació Juan March».

En el seus inicis es va estructurar en tres departaments: Metabolopaties (cap de dept. DR. MAYA); Genètica Humana (cap de dept. DR. ANTICH) i Neuroquímica (cap de dept. Dr. GONZÁLEZ-SASTRE).

En el primer departament s'inicia el programa pilot de detecció precoç neonatal de malalties metabòliques hereditàries i l'estudi de trastorns del metabolisme d'aminoàcids. Altres línies que marquen els seus primers anys són els estudis en líquid amniòtic d'indicadors de maduresa fetal; el control de fàrmacs per al tractament de trastorns neurològics; l'estudi del metabolisme del triptòfan en afectats per deficiències mentals i els enzims eritrocitaris del metabolisme glucídic. Més endavant, ja cap als anys vuitanta, s'introduiria el diagnòstic d'acidèmies orgàniques. Cal remarcar, no obstant, dues fites històriques: el seu inici a la Universitat de Granada per iniciativa del professor FREDERIC MAYOR-ZARAGOZA, que va precedir en uns mesos a la fundació de l'Institut de Bioquímica Clínica, i el paper del «Real Patronato de Prevención y de Atención a Personas con Minusvalía», aprovat l'any 1977, que va posar en marxa el «Plan nacional de prevención de la subnormalidad», el qual, entre d'altres accions, va impulsar l'extensió a tot l'Estat dels programes de cribratge. Altres fets rellevants van ser la seva projecció a tot Catalunya l'any 1982 i a les Illes Balears el 1985 en assumir els programes mitjançant conveni les conselleries de Sanitat dels respectius governs autònoms.

En el segon departament s'inicia el diagnòstic de les anomalies cromosòmiques en sang perifèrica i la consulta de genètica mèdica. El seguiran el diagnòstic pre-natal de defectes oberts del tub neural i digestiu, el diagnòstic prenatal citogenètic, el desenvolupament de les tècniques de cultius cel·lulars i la seva criopreservació.

En el tercer departament s'inicien línies de recerca per establir criteris bioquímics de maduració del sistema nerviós central a l'espècie humana que permetin posteriorment avaluar els efectes de causes que puguin alterar-la, tant de tipus genètic com ambiental. Es prossegueix amb una línia experimental en la rata per investigar els efectes de la subnutrició en etapes crítiques; en el camp de la patologia hereditària s'inicia el diagnòstic de les malalties neurodegeneratives d'emmagatzematge (esfingolipidosis i mucopolisacaridosis). Més endavant es completarà el diagnòstic de tots els grups de malalties lisosòmiques, i cap el 1987 s'introduirà el de les malalties peroxisòmiques.

L'any 1974 Barcelona és la seu del V Congrés de la «International Society for Neurochemistry», i se'n confia l'organització a l'Institut. El mateix any la Diputació crea una fundació pública de servei, l'Institut Neurobiològic i d'Investigació Flor de Maig. Se situa en una finca forestal de 46 ha al parc de la serra de Collserola, i té una superfície edificada de 14.452 m² repartits en 15 edificis; la Fundació Juan March els ha construït i ha fet donació a la Diputació. A la fi de 1976 s'hi trasllada doncs l'Institut de Bioquímica Clínica.

Per a l'Institut va representar guanyar un espai que li era vital, atès que l'edifici del recinte de la Maternitat ja li resultava petit, i unes instal·lacions excel·lents. L'Institut Neurobiològic i d'Investigació Flor de Maig va deixar d'existir jurídicament al cap de pocs anys, però això no va afectar l'Institut, ja que tenia entitat pròpia.

L'any 1981 va deixar l'Institut el professor GONZÁLEZ-SASTRE i el 1984 ho va fer el doctor SABATER, però havien creat escola i el cos facultatiu, amb el su-

port de l'equip de tècnics, va seguir fent progressar l'Institut, i fins i tot va superar una difícil època de dos anys sense director. En la actualitat ho és la Dra. TERESA PAMPOLS.

L'1 de gener de 1993 es produeix un altre esdeveniment rellevant: la Diputació de Barcelona i l'Hospital Clínic Provincial constitueixen un consorci per gestionar l'Institut de Bioquímica Clínica i l'Hospital Casa de Maternitat, el qual adopta el nom de Corporació Sanitària.

Amb aquest context, l'Institut es prepara per al futur. En el terreny material està ja organitzant el seu trasllat a un context geogràfic actualment més adient per al desenvolupament dels serveis que ofereix a la societat, de nou el recinte de la Maternitat, i està estudiant un canvi de nom que el faci més fàcil d'associar amb el seu contingut i sigui més adient per a l'Institut del segle XXI.

(T. PAMPOLS. *Del Cromosoma al Gen*, 1995)

LES PERSONES
I LES SEVES OBRES

